
ІНСТИТУТ СУСПІЛЬНИХ НАУК АН УРСР
ЛЬВІВСЬКИЙ ІСТОРИЧНИЙ МУЗЕЙ
ЛЬВІВСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ
УКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА ОХОРОНИ ПАМ'ЯТОК
ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ

*До 130-річчя від дня народження
Івана Франка*

**ІВАН ФРАНКО
В ІЛЮСТРОВАНІЙ
ПОШТОВІЙ ЛИСТІВЦІ**

за матеріалами колекції М. С. Забоченя

КАТАЛОГ ВИСТАВКИ

ЛЬВІВ—1987

Каталог знайомить з частиною колекції художніх поштівків відомого філокартиста М. С. Забоченя. Франкіана в його збірці заслуговує особливої уваги, оскільки базується на унікальних прижиттєвих виданнях. Подаються також біографія колекціонера, огляд розвитку вітчизняної філокартії, зокрема української, бібліографічні матеріали, іменний покажчик. Каталог стане добрим порадиником для всіх, хто цікавиться питаннями колекціонування

У каталозі використано архівні матеріали.

Автор передмови: *Б. З. Якимович*

Упорядники: *Б. З. Якимович, В. О. Дунець,
Б. Ф. Смоляк*

Фото: *В. Ф. Ольхом'яка*

Художнє оформлення: *З. Ф. Стецьківа,
О. С. Вікторовича, Я. О. Куця*

Науковий редактор: *Я. Д. Ісаєвич,
доктор історичних наук*

Відповідальний за випуск: *І. А. Кудин*

З КНИГИ ВІДГУКІВ ВИСТАВКИ

Колекція такого рівня і спрямування, як та, що її зібрав М. С. Забочень, допомагає нам бачити спадкоємний зв'язок поколінь, служить збагаченню духовної культури сьогодення. Присвятивши час і серце створенню унікальної збірки, колекціонер подає добрий приклад усім, хто не байдужий до культурної спадщини.

Ярослав Ісаєвич, історик.

Фотографії — сучасниці Франка допомагають глибше і наочніше уявити Каменяра на тлі його доби, в колі сучасників. Перша (цілком певно, що не остання!) виставка поштівків, присвячених Іванові Франкові — радісна подія у культурному житті, вагомий внесок у франкознавство.

Роман Іваничук, письменник.

Дуже добре, що Львівський історичний музей влаштував таку виставку. Для нас, робітників, це насамперед мандрівка в історичне минуле рідного краю, освяченого многотрудним життям Великого Каменяра. Хотів би частіше бачити подібні добірки поштівків.

Євген Боцько, скловар (Львів).

ПОШТОВА ЛИСТІВКА... До неї ми звертаємося тоді, коли необхідно привітати зі святом своїх близьких друзів, надсилаємо її рідним з далеких мандрів. Чи задумуємося колинебудь, тримаючи в руках цей клаптик цупкого паперу з кольоровим зображенням краєвиду або архітектурної пам'ятки, що і сама листівка є пам'яткою культури, а в ряді випадків саме вона стає унікальним документом, котрого якраз не вистачає досліднику для більш точної уяви про історію краю, про шляхи і розвиток образотворчого мистецтва. Давно пішли з життя люди, зображені на поштівках етнографічного змісту, виданих на початку нашого століття, пропав для на-

щадків народний одяг, який вони одягали, нещадний час знищив багато будинків, пам'яток архітектури, твори прикладного і декоративного мистецтва. Дещо з цього можна віднайти лише на поштових листівках, виданих в різні часи, що дійшли до нас завдяки старанням та постійним пошукам колекціонерів-філокартистів.

Навіки втрачені для нас твори Олени Кульчицької періоду першої світової війни, виконані в 1916 р. Вони збереглися тільки на поштівках, які призначалися для масового розповсюдження на користь голодних біженців. І перелік таких прикладів можна продовжити. Тому зібрання ентузіастів-колекціонерів мають загальнокультурне значення.

Давно прийшла пора видавцям республіки взятися за благородну і потрібну справу — перевидати в першу чергу найкращі з серійних видань, окремі поштівки, які вийшли в кінці XIX — на початку XX ст., перевидати все те, що на сьогодні збереглося в кількох примірниках. Це буде першим кроком до підготовки видання повного зібрання старих поштівок. А позитивні приклади в цьому плані є. У Ленінграді видано першу, текстову частину каталога «Петербург—Петроград—Ленинград в открытках 1895—1945 годов». За словами академіка Д. С. Лихачова, «Повне зібрання старих листівок допоможе кожному з нас, і в першу чергу молодим людям, виховати в собі, ствердити почуття патріотизму. Можна сказати, що листівки, ці візитні картки часу, здатні зміцнити нашу пам'ять, поглибити джерела нашої душі...»

* * *

Перша поштова листівка з'явилася наприкінці 60-х років минулого століття. Як новий вид поштових пересилань з 1 жовтня 1869 року вона вперше у світі була запроваджена до обігу на території Австро-Угорщини, під владою якої перебували на той час Галичина і Буковина. Невеликий жовтувато-сірий прямокутник без ілюстрацій, з написами німецькою мовою — такою була ця перша картка, користуючись якою можна було пересилати поштою без конверта за плату в 2 крейцери невеликі повідомлення, відкриті листи. Проте, що поштівка стала відразу ж популярною серед населення, свідчить такий факт — лише за три місяці 1869 року їх розійшлося майже 3 млн. примірників.

Вже в 1870 р. поштові листівки запроваджено в Німеччині, Англії і Швейцарії, а з 1873 р. — в США. В грудні 1871 р.

в Австро-Угорщині вийшли поштівки, написи на яких дублювалися італійською, польською, словенською, чеською, українською мовами, тобто мовами народів, що населяли Габсбурзьку монархію.

Відкриті поштові листи в Росії запроваджено з 1 січня 1872 р. До того часу на територію імперії надходили листівки лише іноземного походження.

Перші ілюстровані поштівки з'явилися в 1870 р. в Німеччині під час франко-прусської війни, а в 1874 р. в друкарні А. Шварца (Німеччина) була видрукована перша вітальна листівка.

Розповсюдженню поштівок у великій мірі сприяла організація Всесвітнього поштового союзу, скликаного в Берні в 1874 р., який об'єднав 22 країни Європи і США. Ця міжнародна організація виробила єдині тарифи оплати кореспонденції між державами, встановила розмір поштівок 9×14 см, який був змінений до розміру $10,5 \times 14,8$ см у 1925 р. Про це йшлося у прийнятій Всесвітній поштовій конвенції.

Значному розповсюдженню ілюстрованих поштових карток, зокрема в Росії, сприяло розпорядження міністерства внутрішніх справ від 19 жовтня 1894 р., яке дозволяло пересилати відкриті листи на бланках, виготовлених приватними видавництвами. Цим самим було скасовано монополію державного поштового відомства на випуск поштівок, що існувала до цього часу.

Однією з перших ілюстрованих поштівок, виданих на Україні, була картка з назвою «Поклон из Киева», що пройшла пошту 1896 р. На цій багатоколірній картці, видрукованій друкарнею Петра Барського у Києві, було зображено пам'ятник Володимирі, Лаврську церкву, ланцюговий міст через Дніпро. Випуск ілюстрованих листівок на Україні було налагоджено також в містах Львові, Станіславі (нині Івано-Франківськ), Чернівцях. Вони прикрашалися віньєтками з монтажами краєвидів міст, де виходили. Друкувалися поштівки способом літографії. В 1899 р. в Чернівцях вийшло кілька листівок, на яких зображено буковинських селян.

Успіхи фотографії і поліграфії, зокрема запровадження способу фототипії, викликали зацікавлення поштівками населення, створили на початку нинішнього століття своєрідну індустрію, яка почала великими тиражами у великій різноманітності друкувати поштові листівки. Ілюстровані картки починають випускати друкарні Києва, Одеси, Харкова, інших

міст України. Видавець М. Грейм випустив альбом відривних листівок з історичними пам'ятками Кам'янця-Подільського. На стандартних прямокутниках починають з'являтися краєвиди не тільки столиць і великих міст. Виходять у світ листівки, де зображено невеличкі повітові містечка, села і просто краєвиди, які мали хоч яке-небудь історичне чи меморіальне значення. Власники місцевих друкарень, книжкових крамниць та канцприладдя, земські управи, місцеві культурні товариства і окремі краєзнавці друкують листівки з зображенням загального вигляду українських міст і сіл, майданів, парків, будівель. На замовлення книготорговців Києва та Одеси випускалися серії краєвидів цих міст літографіями Петербурга і Москви.

На зламі століть з'являється тематична художня поштівка, яка ставить за мету пропаганду творів відомих художників. Сюжети на поштівках відгукуються на події дня, стають своєрідним їх фіксатором. Тоді ж з'явилося ряд періодичних видань, які ведуть облік і починають пропагувати поштівки. Окремі матеріали про поштові картки друкують у журналі «Марки» (Київ, 1896—1901), а в 1906 р. в Умані була спроба відкрити нове, спеціально присвячене поштівкам видання «Открытое письмо», якого, на жаль, вийшов тільки один номер.

У Києві створюється ряд видавництв, які починають друкувати також і художні листівки. В дожовтневий період їх випускають видавництва Д. Маркова, А. Ріхтера, К. Дітріха, а також «Рассвет», «Час», «Українська хата», «Квітка», «День», «Друкар», «Глобус», написи на яких робляться українською мовою. У видавництві «Рассвет», продукція якого відзначалася досить високою якістю, вийшло ряд великих (декілька сотень назв) серій листівок. Репродукуються твори провідних російських і українських художників, випускається серія «Українські типи і краєвиди». Особливої уваги заслуговує серія з 15 листівок, надрукованих у цьому видавництві, де зображено портрети класиків української літератури Т. Шевченка, І. Котляревського, І. Франка, Лесі Українки та інших. Кошти від продажу тих листівок призначалися на спорудження пам'ятника Шевченкові у Києві.

Літературне видавництво «Час» видало кілька високохудожніх серій листівок з ілюстраціями до українських народних пісень художника А. Ждахи, до повісті З. Левицької «При битій дорозі», серії зразків народного орнаменту

художника М. Дяченка, серію тонових портретів видатних діячів української культури — Т. Шевченка, М. Лисенка, І. Франка, Б. Грінченка, О. Олеса. У видавництві «Глобус» з'являється цікава серія репродукцій творів російських художників Г. Капустіна, Ф. Вахрушова та інших на українські теми. Твори С. Васильківського (14 назв) друкує видавництво «Українська хата», Ф. Красицького — «Квітка». До речі, в цьому ж видавництві випущено ряд листівок, які знайомлять наддніпрянців із творами видатних гуцульських майстрів Василя і Миколи Шкрібляків. «Галицька накладка» в Коломиї з видавничим товариством «Друкар» у Києві видала 13 серій тонових листівок української старовини, портретів, кераміки, творів народного малярства, різьби, ікон.

Революційні події першої російської революції 1905—1907 рр. дали поштовх до зародження нового виду ілюстрованої листівки — політичної. На Україні з'являються картки з зображенням барикад у Москві та Петербурзі, похорону більшовика М. Баумана. В цей час центральне партійне видавництво «Вперед» надавало великого значення виданню політичних листівок, вважаючи їх вагомим частиною партійної публіцистики. Деякий час після маніфесту 17 жовтня 1905 р. частина поштівок, які відбивали становище в Росії, видавалися легально, але в основному царський уряд всіма засобами перешкоджав їх випуску. На тиражі накладали арешт, знищували в друкарнях, поштівки знімали з торгівлі. Ці листівки поширювалися і на Україні, відігравали велику роль в розповсюдженні марксистських ідей.

Багато різноманітних поштових листівок було випущено в першій третині ХХ ст. на західноукраїнських землях. Великими видавничими центрами поштівок були Львів та Коломия, де діяло в той час більше 10 українських видавництв, що випускали також і поштові картки.

У видавництві «Русалка», яке очолював Г. Гануляк, у 1910—1920 рр. поряд з відбитками творів українських малярів О. Кульчицької, Й. Куриласа, А. Манастирського, Я. Пстрака, побачили світ поштівки з репродукціями картин російських художників І. Рєпіна, К. Маковського та ін.

Багато листівок було видано у Коломиї Я. Оренштайном. Львівським літографом А. Андрейчином випущено поштівки, на яких репродуковано малюнки з альбому С. Васильківського і М. Самокиша «З української старовини».

В 30-ті роки видавництво «Тема» (Львів) випустило десятки листівок зі зразками українських вишивок. Художниця Ірина Корецька, автор серії цих листівок, зуміла поєднати вишивки з краєвидами, типами селян, тобто на фоні народних вишивок показала і творців. На увагу заслуговує також серія листівок «Українська міфологія» художниці Галини Мазепи, видана в 1938 р. видавництвом «Нова хата».

Українську тематику в поштових листівках розробляло і ряд російських видавництв. Видавничим товариством «Красный крест» було випущено тонові листівки з фотографій В. Світличного, І. Хмільовського, А. Павловича. Російські видавництва, зокрема «Ришар», Російського музею в Петербурзі, «Любанское общество попечения о бедных», О. Маковського і О. Лажечникова, випустили багато карток з репродукціями творів М. Пимоненка, Г. Світлицького, Г. Нарбута, творів російських художників на українську тематику — І. Рєпіна, М. Сергєєва, В. Зарубіна та інших.

Слід відзначити, що багато листівок з українською тематикою в першій чверті XX ст. друкували на замовлення українських видавців шведські фірми Гранберг, Сванстрем і Еліассон, а частину аналогічних видань, у тому числі з написами українською мовою, друкували польські видавництва «Львівський салон», «Кракус», «Поштівка».

Під час громадянської війни на Україні поштові картки друкували політвідділи військових з'єднань. Листівка служила дійовою зброєю в боротьбі з ворогами. В 20-х роках громадськими товариствами та державними організаціями Києва видано листівки з портретами Т. Шевченка і українських письменників-класиків, репродукуються фотографії пам'ятників видатним діячам.

У 20—30 роках художні листівки масовими тиражами видаються Держвидавом України, видавництвами «Книгоспілка», «Український робітник», «Контрагентство друку», «Мистецтво» та інші. Видавничі права мали тоді громадські організації. Листівки видавалися Всеукраїнським історичним музеєм ім. Т. Шевченка, Полтавським історико-краєзнавчим музеєм, Вінницьким кабінетом вивчення Поділля, Всеукраїнським товариством друзів дітей.

У 1927 році в харківському видавництві «Український робітник» видана серія поштівків із Всеукраїнської виставки «Х років Жовтня», а в 1932 р. видавництво «Література і мистецтво» (Харків) розпочало видання серії художніх кар-

ток «Українське малярство XVIII—XIX ст.», де побачили світ репродукції з картин В. Боровиковського, Д. Левицького, А. Лосенка та інших. В серію карток «Українське малярство XIX—XX ст.» ввійшли твори М. Башкирцевої, М. Бурачека, С. Васильківського, І. Макушенка, П. Мартиновича, О. Новаківського, М. Пимоненка, І. Северина.

Державним видавництвом України випущено три комплекти поштівків «Дніпрельстан», у яких використані фотоматеріали з колекції академіка Д. Яворницького, зроблені ним під час експедиції в місця, які підлягали затопленню в зв'язку з будівництвом Дніпрогесу. На тему цього будівництва за малюнками О. Шовкуненка видало поштівки харківське видавництво «Література і мистецтво» (пізніше «Мистецтво»). Ним у 30-х роках випущено багато фотолістівок з новобудовами українських міст, показом побуту робітників і селян. Цікавою була серія з семи листівок із зображенням харківського пам'ятника Т. Шевченкові (скульптор М. Манізер), випущена цим видавництвом у 1935 р. В «Мистецтві» вийшли також листівки з репродукціями творів І. Іжакевича, П. Кодієва (види Канєва), М. Глушенка (види Києва), пам'ятки старого малярства з різних музеїв.

В 1940 р. випущено в світ листівки зменшеного формату (9×14 см) з репродукціями художніх творів Київського музею російського мистецтва і серед них — графічні твори І. Рєпіна («Українець» та ін.). Величезний інтерес викликають сім багатобарвних листівок з комплекту «Зразки мистецтва Західних областей України», серед яких «Весняні забави на Гуцульщині», «На ярмарку в східній Лемківщині», «Молоді гуцули», «Весілля в Покутті», випущені після возз'єднання, перед війною в 1941 р. Ці поштівки мають непересічне значення для етнографів, усіх, хто цікавиться вітчизняною історією та культурою. Довоєнні видання поштових карток, виданих «Мистецтвом», рідкісні, а мистецька вартість їх велика.

Значну кількість поштівків на українську тематику в довоєнний час випущено у Москві видавництвами ГИЗ, ИЗОГИЗ, Третьяковською галереєю, у Ленінграді — Російським музеєм.

Під час Великої Вітчизняної війни художні поштівки на українські сюжети видавали видавництва РРФСР. Багато з них носили агітаційний характер, їх скидали з літаків на окуповану територію. Гострі сатиричні сюжети для цих

листівок виконували художники В. Касіян, В. Литвиненко, М. Деревус та ін. Випущено також багато поштівків, на яких репродукувалися портрети героїв Червоної Армії. Деякі військторги видавали тонові листівки, на яких друкувалися архітектурні пам'ятки визволених міст. На такій листівці, випущеній в 1944 р., зображена львівська ратуша, а під нею напис «Львів — наш. Знову, як три роки тому, майорить червоний прапор над львівською ратушею».

На початку 1944 року у Львові в республіканській типографії (вул. Зелена, 20) надруковано листівку В. Фатальчука «Слава Київським дивізіям!», присвячену визволенню Києва від німецько-фашистських загарбників.

В 1944 р., після визволення України, у Харкові та Києві починають знову працювати видавництва Укрдержвидав, «Мистецтво», «Харківське книжково-газетне видавництво» та ін. У важкі післявоєнні роки поштових листівок було випущено порівняно мало. На увагу заслуговують портрет Т. Шевченка (1946), серія поштівків з народними вишивками (1948). В цей час випущено також репродукції творів О. Пашенка, В. Касіяна, види пам'яток Києва. Дещо пожвавилася видання поштівків на початку 50-х років. Були видані листівки з репродукціями творів С. Васильківського, С. Світославського, І. Іжакевича, С. Шишка, К. Костанді.

Ряд цікавих за сюжетом і жанрами листівок було видано українськими та російськими видавництвами до 300-річчя возз'єднання України з Росією. В ці роки випущено також картки з краєвидами українських міст, історичними пам'ятками. В 1955 р. побачив світ один з перших повоєнних комплектів серії «Українська народна творчість» з репродукціями творів прикладного і декоративного мистецтва. Багато поштівків, надрукованих фотоспособом, видано трестом Укрфот.

Після організації в 1956 році на базі «Мистецтва» Державного видавництва образотворчого мистецтва і музичної літератури розпочато видання комплектів листівок з репродукціями художніх творів з колекції Київського державного історичного музею, Київського музею українського декоративно-прикладного мистецтва, Київського музею російського мистецтва. Надруковані поштівки за репродукціями творів художників І. Іжакевича, К. Трутовського, Т. Яблонської, О. Сластіона та інших. На початку 60-х років тут побачила світ цікава серія «Радянська Україна».

Тоді ж поновлюється видання багатьох етнографічних листівок з українським народним одягом, творами прикладного і декоративного мистецтва тощо. Поновлено також випуск ілюстрацій до українських народних пісень. Випущено комплекти листівок з видами Києва, обласних міст України, масовими тиражами виходять вітальні поштівки до свят.

У комбінаті друку «Радянська Україна», де налагоджено випуск листівок, випущено комплекти з видами українських міст, портретами В. І. Леніна, видатних державних і партійних діячів. Окремими картками видавалася серія «Село на нашій Україні».

Цікаву серію листівок під назвою «Картинна галерея України», яка знайомить нас з художніми шедеврами республіканських музеїв, упродовж останніх років друкує «Мистецтво».

Тиражі поштівків, які видаються сьогодні видавництвом «Мистецтво», редакцією українських календарів і художніх листівок видавництва «Радянська Україна» досягають десятків і сотень тисяч примірників. Однак ряд поштівків цих видавництв, особливо репродукції творів образотворчого мистецтва, друкується ще на низькому поліграфічному рівні. В тематиці поштівків не завжди враховується багатий досвід минулих років. Немає в республіці, на жаль, і періодичного видання, яке могло б у достатній мірі пропагувати філокартію, знайомити з досягненнями поліграфістів братніх республік на терені художньої поштової листівки.

* * *

Виставка художньої поштівки з колекції М. С. Забаченя, присвячена 130-ій річниці від дня народження Івана Франка, була організована Львівським історичним музеєм за участю Інституту суспільних наук АН УРСР та Львівської обласної організації Українського товариства охорони пам'яток історії та культури напередодні Міжнародного симпозіуму ЮНЕСКО «Іван Франко і світова культура», що проходив у Львові у вересні 1986 року.

Понад півроку тривало знайомство з нею львів'ян та гостей нашого міста. Унікальна збірка поштівків допомогла всім тим, хто її оглянув, краще зрозуміти творчість Каменя-

ра, ввійти у світ його образів. Тематичні розділи виставки не тільки достатньо повно відображали франкіану в художній поштівці, але й відбивали оточення, в якому жив, горів, боровся геній українського народу.

Художні поштівки з зображенням Івана Франка з'явилися на початку 900-х років. Перший розділ відкривався його портретом з групової фотографії учнів Дрогобицької гімназії 1870 р. Листівка надрукована у фотографічному ательє «Рембрандт» у Львові. Тут же експонувалися портрети Каменяра, відтворені на листівках «Суспільно-політичні діячі 90-х років. Іван Франко, Михайло Драгоманов, Михайло Павлик» (видання Я. Оренштайна, Коломия, 1902 р.) та «Іван Франко» (видавництво «Вік», друкарня Петра Барського, Київ, 1903 р.). На першій з них репродуковано фото-портрет 1898 р., на другій — маловідомий портрет початку 90-х років.

Як ми бачимо, уже на початку століття Іван Франко набув такої популярності, що його портрети на поштівках друкувалися не тільки в Галичині, але і в Наддніпрянській Україні. Портрет Франка 1903 р. був ще двічі репродукований — київським видавництвом «Рассвет» у 1911 р. та Державним видавництвом України в 1921 р. Весь прибуток від продажу листівок видавництва «Рассвет» (1911) призначався на будівництво пам'ятника Шевченкові в Києві.

Кілька разів на поштівках, виданих у Києві і Відні, репродуковано портрет Франка 1910 р., а в березні 1917 р. видано поштівку з останнім його фотопортретом, зробленим М. Лисом 1 грудня 1913 року.

Окремої уваги заслуговують листівки, які є репродукціями портретів Каменяра, виконаних з натури художниками Іваном Трушем, Фотієм Красицьким. Особливо рідкісною є листівка з портретом роботи Красицького 1914 р., видана у Львові у важкі часи воєнного лихоліття 1916 р. Портрети Івана Франка роботи художників М. Івасюка, О. Кульчицької, В. Кричевського, В. Касіяна, П. Обаля та інших, репродуковані на поштівках у різні роки, вдало доповнювали фото-портретну галерею письменника.

Стенди другого розділу експозиції відображали діяльність Івана Франка як активного громадського і політичного діяча революційного напрямку, популяризатора ідей соціалізму, перекладача українською мовою творів Карла Маркса і Фрідріха Енгельса. Як відомо, в 1897 р. розпочалося лис-

тування з соратником В. І. Леніна — В. Д. Бонч-Бруевичем, який надсилав Каменяреві соціал-демократичну літературу, а з 1900 р. — газету «Искра», починаючи з першого її номера, ленінські роботи «Что делать?», «Шаг вперед — два шага назад». Адреси Івана Франка та Михайла Павлика були в списках експедиції РСДРП, про що, як свідчить у своїх спогадах В. Д. Бонч-Бруевич, знав В. І. Ленін.

Однією з найбільш вагомих знахідок колекціонера є серія листівок, виданих в 1904 р. «Издательством социал-демократической литературы В. Бонч-Бруевича и Н. Ленина» в Женеві, де зображено типи горьківських героїв з славнозвісної драми «На дне». Поштовхом до цілеспрямованих і довголітніх пошуків М. Забоченя стало виявлення у перші післявоєнні роки у Львові в архіві Франка рекламного листа експедиції РСДРП, де вказано її адресу: «В. Ульянов, 3, вул. Коллін, Женева, Швейцарія» та адресу друкарні партії. Ряд дослідників, у тому числі і С. Дрейден, які вели пошуки в багатьох приватних колекціях, а також в обширній колекції Московського художнього академічного театру, не змогли знайти цих поштів, що розповсюджувалися експедицією РСДРП. А М. С. Забочень зумів знайти 19 з 25-ти, що побачили світ у цій серії. Вони вперше експонувалися саме на нашій виставці. Тут були представлені також фотокопії рекламних листків експедиції РСДРП.

Суспільно-політичний і літературний процеси на Україні кінця XIX—початку XX ст. неможливо уявити собі без велетенської фігури Івана Франка, який став виразником жадань всього народу, день у день орав перелоги рідної культури. Про літературну творчість Каменяра розповіли поштівки розділів «Поет, прозаїк, драматург», «Іван Франко і українська література», «Про них він думав і писав». Не втратила своєї мистецької вартості до наших днів високохудожня серія з 10 листівок до історичної повісті Франка «Захар Беркут» роботи видатного українського художника Ярослава Пстрака, видана в Коломиї Я. Оренштайном. До цього слід додати, що згадана серія — одна з перших спроб ілюстрування творів Івана Франка. На основі дослідження штемпелів з листівок своєї колекції М. Забочень робить висновок, що серія видана в 1904 р., а не в 1913, як про це твердить Г. Островський у книзі «Іван Франко і образотворче мистецтво» (Київ, 1963). І подібних відкриттів на терені досліджень історії української поштівки зроблено колекціонером

чимало, що ще раз підкреслює не тільки мистецьку, але й наукову вартість його колекції.

Цікавими є поштівки з ілюстраціями до творів письменника художників С. Ф. Адамовича і В. І. Якубича, зокрема до повісті «Борислав сміється», В. Касіяна до твору «Ріпник», О. Л. Кульчицької до сатиричної казки «Лис Микита», І. С. Іжакевича до оповідання «У кузні», які вже давно завоювали велику популярність і стали хрестоматійними.

Розділ «Іван Франко і українська література. Українські письменники — попередники і сучасники Івана Франка» знайомив відвідувачів з видатними діячами української культури, портрети яких відтворено засобами художньої поштівки. В експозиції були представлені рідкісні поштівки друкарень Львова і Києва з портретами Івана Котляревського, Маркіяна Шашкевича, Тараса Шевченка. Велике зацікавлення відвідувачів викликали листівки, де зображено портрети великих сучасників Івана Франка — Михайла Драгоманова, Івана Нечуя-Левицького, Юрія Федьковича, Володимира Самійленка, його друзів і сподвижників — Михайла Коцюбинського, Марка Черемшини, Леся Мартовича, Осипа Маковея, учнів і послідовників — Уляни Кравченко, Ольги Кобилянської, Миколи Вороного і багатьох інших, імена яких навечно вписані золотими літерами в історію української культури. Розмаїття образів великих людей, розмаїття художніх поштівок. Листівки, які тут були зібрані, видані в часовому проміжку від початку нинішнього століття до наших днів.

Будучи одним з найвидатніших діячів світової культури свого часу, Іван Франко досяг висот художньої майстерності. Його геніальність у тому, що в багатьох галузях суспільних наук він набагато випередив своїх сучасників, вказав нащадкам шляхи до кращого майбутнього. Своєю титанічною працею перекладача і популяризатора класичної спадщини всіх епох і народів він будував фундамент братання, працював над взаємозбагаченням їх культур. У розділі «Іван Франко у колі видатних діячів світової культури» було зібрано багато рідкісних поштівок з портретами Данте Аліг'єрі, В. Шекспіра, Й. Гете, Дж. Байрона, А. Франса, А. Міцкевича, О. Пушкіна, М. Гоголя, М. Горького та багатьох інших, твори яких українською мовою перекладав Каменяр.

В розділі «Про них він думав і писав» експонувались листівки із зображенням сучасників Івана Франка — простих

трудівників західних областей України, спілкування з якими було одним із джерел, які щедро живили його творчість. Художні поштівки, на яких зображено бойків, гуцулів, покутян, буковинців, лемків, мають сьогодні непересічне наукове значення для етнографів, допомагають вивчати історію національного українського одягу з різних етнографічних зон, знайомлять із життям і побутом людей початку нашого століття. Всі листівки, що експонуються в цьому розділі, видані різними галицькими видавництвами ще на зламі століть.

У двох великих розділах «Тут жив і працював Іван Франко» та «Місця, які відвідав Іван Франко» було зібрано поштівки, зв'язані з меморіальними місцями Каменяра. У першому з них експонувалися картки з краєвидами рідних місць Івана Франка. Відкривався розділ поштівкою з малюнком села Нагуєвичів художника В. Патики, виданою в Києві в 1956 р. З цікавістю оглянули відвідувачі листівки з видами старого Дрогобича. Викликали захоплення картки із зображенням львівських вулиць, по яких ступав Каменяр. В експозиції було зібрано багато поштівок з краєвидами Коломиї, Станіслава, Чернівців, Тернополя, Борислава, Стрия, Перемишля та інших міст і містечок Галичини. Тут знаходилися поштівки з краєвидами Києва і Одеси, Праги і Белграда, міст Німеччини, Угорщини, Італії, де йому довелося бувати. І всі ці листівки — того часу, коли жив і творив наш письменник.

Завершував експозицію розділ «Увічнення пам'яті Івана Франка», на яких — музеї і осередки культури, що носять ім'я Каменяра, поштівки з зображенням його пам'ятників, теплохода, названого в його честь.

Мистецька та історична вартість колекції величезна. Теплі, хвилюючі слова захоплення цим скарбом духовної культури залишили відвідувачі у книзі відгуків виставки. Шанувальникам творчості Івана Франка, колекціонерам-філокартистам, всім, хто цікавиться історією вітчизняної культури, адресовано цей каталог.

БОГДАН ЯКИМОВИЧ

МИХАЙЛО СТЕПАНОВИЧ ЗАБОЧЕНЬ народився 8 червня 1925 року в м. Звенигородці на Київщині (з 1954 року — Черкаська обл.) у сім'ї муляра. Учасник Великої Вітчизняної війни, нині інженер-зв'язківець. З 1961 р. живе в м. Москві.

Сьогодні М. Забочень вважається одним з найавторитетніших у нашій країні збирачів і дослідників поштових листівок. Він член Московського клубу філокартистів (з 1961 р.), член редколегії збірника «Советский коллекционер» (з 1975 р.). За активну пропаганду філокартії неодноразово нагороджувався медалями виставок, почесними дипломами та сувенірами. Його колекція, що нараховує приблизно 105 тис. одиниць збереження, має чітко продуману структуру:

1. Ленініана — бл. 5 тис. одиниць збереження.
2. Листівка як один із засобів розповсюдження революційної думки в Росії. Історія революційного руху в Росії. Досвід трьох російських революцій — бл. 2 тис.
3. Героїчний шлях КППС — бл. 1 тис.
4. Радянські Збройні сили. Громадянська і Велика Вітчизняна війна — бл. 2 тис.
5. Космонавтика — бл. 1 тис.
6. Образотворче мистецтво (російське, радянське, зарубіжне) — бл. 37 тис.
7. Види міст і місцевостей (Росія, СРСР, Західна Європа) — бл. 12 тис.
8. Українська РСР — бл. 25 тис.
9. Література і фольклор — бл. 9 тис.
10. Персоналія — бл. 2 тис.
11. Артисти театру і кіно — бл. 2 тис.
12. Листівка як особливий вид друкованої графіки (вітальні, агітаційно-пропагандистські, гумористичні, сатиричні, рекламні та інші) — бл. 5 тис.
13. Марковані листівки Міністерства зв'язку СРСР — бл. 2 тис.

Це зібрання є результатом багатолітньої пошуково-дослідницької праці, яку М. Забочень розпочав ще з дитинства. Великий вплив на формування збіральницьких інтересів школяра мали вивчення ним основ малювання, знайомство з творчістю художників Звенигородщини Ф. С. Красницького,

І. С. Макушенка, І. М. Крашановського, дружба з майбутнім заслуженим художником УРСР А. Ф. Поньмаренком.

З часом прийшли досвід, визнання колег-філокартистів та широких кіл громадськості. Про це свідчать записи в книгах відгуків від перегляду його колекцій. В доробку М. Забоченя — 4 персональних виставки, участь у 12-ти міжнародних та всесоюзних виставках поштів. Перу колекціонера і науковця належать біля 200 газетно-журнальних публікацій, окремі книжкові видання з питань філокартії. Незабаром побачить світ його монографія про відомого українського художника, автора серії поштових листівок на теми українських народних пісень А. А. Ждаху. М. Забочень — автор ряду статей про філокартію, зокрема, в «Большой Советской Энциклопедии» (3-є видання). Листівки М. Забоченя можна побачити в документальному телефільмі «Переможна весна», ними ілюстровано статті двотомного «Шевченківського словника» (Київ, 1976—1977), шевченкознавчих збірників «В сім'ї вольній, новій» (Київ, 1984—1985), його поштівки — в експозиції Державного музею літератури УРСР, меморіального музею М. В. Лисенка в Києві, Звенигородського краєзнавчого музею на Черкащині, Денисівського історико-краєзнавчого музею Тернопільської області.

І
Іван Франко — учень
Фото 1870
Львів, 1900-і

ПЕРЕЛІК ЕКСПОНОВАНИХ ЛИСТІВОК

І. ІВАН ФРАНКО У ФОТОГРАФІЯХ І ХУДОЖНІХ ПОРТРЕТАХ

а) Документальні фотографії

1. Іван Франко — учень III класу гімназії. Фото 1870. Дрогобич. Фрагмент групової фотографії. «Рембрандт». — Львів, 1900-і.
2. Іван Франко. Фото 1903. Львів. Вид. Я. Оренштайна. — Коломия, 1900-і.

Оттак ми всі йдемо в одну громаду скуті,
Святою думкою, а молоти в руках.
Нехай прокляті ми і світом позабуті,—
Ми скелю домно, рівняем правді путі
І щастя всіх прийде по наших аж кістках.

І. Франко.

4

Іван Франко
Фото 1903
Київ, 1911

3. Іван Франко. Фото 1903. Львів. Вид. П. Барського. — Київ, 1903.
4. Іван Франко. Фото 1903. Львів. «Рассвет». — Київ, 1911.

Текст

Оттак ми всі йдемо в одну громаду скуті,
Святою думкою, а молоти в руках.
Нехай прокляті ми і світом позабуті,—
Ми скелю домно, рівняем правді путі
І щастя всіх прийде по наших аж кістках.

І. Франко

Текст
на звороті:

Іван Франко (народ. 1856). Мужинський син. Тяжка праця і дужий талант ввели його в перший ряд українських письменників, а наука Драгоманова показала йому шлях. Поет, белетрист і учений, історик літератури. Доля тих, що в «поті чола» добувають хліб свій, що пробивають нові шляхи до щасливішої будущини — ото тема кращих оповідань і віршів.

7
Іван Франко
Фото 1913
Львів, 1917

10
Іван Франко
Худож. І. Труш
Київ, 1971

5. Іван Франко. Фото 1910. Вид. П. Дятлова.— Відень, 1917.
6. Іван Франко. Фото 1910. Львів. «Криниця». Фототипія С. В. Кульженка.— Київ, 1917.
7. Іван Франко. Фото 1913. Львів. Накладом «Сокіл — батько». Львів, 1917.
8. Іван Франко. Фото 1903. Львів. Державне вид. України. 2-а радянська фотодрукарня.— Київ, початок 1920-х.

б) Художні портрети.

9. Іван Франко. / Худож. Труш І. І. 1903. Накладом видання портретів. Львів. Обертинська, 30. «Бібльос»,— Львів, 1916.
10. Іван Франко. / Худож. Труш І. І. 1903.— Київ : Мистецтво, 1971.
11. Іван Франко. / Худож. Труш І. І. 1912.— Київ : Мистецтво, 1971.

12. Іван Франко. (Худож. Труш І. І. 1903.— Київ: Державне видавництво образотворчого мистецтва і художньої літератури (далі — ДВОММЛ), 1956.
13. Іван Франко. / Худож. Труш І. І. 1897.— Київ: Мистецтво, 1971.
14. Іван Франко. / Худож. Красицький Ф. С. 1914. Вид. і друк. Наукового товариства ім. Т. Г. Шевченка.— Львів, 1916.
15. Іван Франко. / Худож. Красицький Ф. С. 1909 — Київ : Мистецтво. 1971.
16. Іван Франко. / Невід. художник.— Харків: Кооперативне видавництво «Рух», 1920-і.

Текст:
...Я син народа,
Що вгору йде, хоч був запертий в льох,
Мій поклик: праця, шастя і свобода,
Я хлопський син, пролог, не епілог.

17. Іван Франко. / Худож. Кричевський В. В.— Київ : Мистецтво, 2-га Державна друкарня-літографія, Львів, 1940.

14

Іван Франко
Худож. Ф. Красицький
Львів, 1916

18. Іван Франко. / Худож. Касіян В. І. 1956.— Київ : ДВОММЛ, 1956.
19. Іван Франко. / Худож. Касіян В. І. 1948.— Київ : Мистецтво, 1971.
20. Іван Франко. Подвійна листівка. / Худож. Чебанник В. Я. — Мистецтво, 1966. «Вічний революціонер» — текст і музика.
21. Іван Франко. / Худож. Самусев Ф. П.— Київ : ДВОММЛ, 1956.
22. Іван Франко. / Худож. Касіян В. І.— Київ : ДВОММЛ, 1956. «Вічний революціонер» — текст і музика.
23. Іван Франко. / Худ. Лисямська А. Зверху напис: «Прийде час». — Місце і час видання не зазначено.
24. Іван Франко. / Фоторепродукція скульпт. Кривача Д. П. 1960.— Київ : Мистецтво, 1971.
25. Іван Франко. / Фоторепродукція скульпт. Пивоварова Г. Л. 1939.— Київ : Мистецтво, 1971.

15

Іван Франко
Худож. Ф. Красицький
Київ, 1971

26. Іван Франко. / Фоторепродукція скульпт. Северн І. В. 1947.— Київ : Мистецтво, 1971.
27. Іван Франко. / Худож. Савін В. М. 1956.— Київ : ДВОММЛ, 1956.
28. Іван Франко. / Худож. Базилев М. І. 1956.— Київ : ДВОММЛ, 1956.
29. Іван Франко. / Худож. Кульчицька О. Л. 1920.— Київ : Мистецтво, 1971.

Текст:

...Бажав для скваних волі,
Бажав для нещасних долі
І рівної правди для всіх...

30. Іван Франко. / Худож. Тихий І. А. 1961.— Київ : ДВОММЛ, 1961.
31. Іван Франко. / Худож. Івасюк М. І. 1924.— Київ : Мистецтво, 1971.
32. Іван Франко. / Худож. Павлюх З. 1905—1908.— Київ : Мистецтво, 1971.
33. Іван Франко. / Худож. Обаль П. П. 1930-і.— Київ : Мистецтво, 1971.

17
Іван Франко
Худож. В. Кричевський
Львів, 1940

34. Іван Франко. / Худож. Святенко І. Н. 1930. Державне видавництво України. Друк. ім. Дунаєва.— Москва. 1930 р.

II. ІВАН ФРАНКО І РЕВОЛЮЦІЙНА СОЦІАЛ-ДЕМОКРАТІЯ

35. Карл Маркс. «Брати Кон».— Відень, 1900-і.
36. Карл Маркс. Вид. Художньої фотографії Д. І. Песчанського.— Москва, 1906.
37. Фрідріх Енгельс. «Брати Кон».— Відень, 1900-і.
38. Фрідріх Енгельс. Вид. Худож. фотографії. Д. І. Песчанського.— Москва, 1906.
39. В. І. Ленін. Фото 1900.— Москва : ОГІЗ—ІЗОГІЗ, 1933.

Іван Франко

18
Іван Франко
Худож. В. Касіян
Київ, 1956

40. В. І. Ленін і Георгій Плеханов. / Худож. Яр-Кравченко А. Н.— Москва : Изобразительное искусство, 1973.
41. Георгій Плеханов. Партійне вид. «Вперед».— Петербург, 1906.
42. Група «Освобождение труда» (1883—1903). Видавець і місце видання не вказані з міркувань конспірації, 1903.
43. Віра Засулч. Вид. Худож. фотографії Д. І. Песчанського.— Москва, 1906.
44. Володимир Бонч-Бруєвич.— Москва : Планета, 1973.
45. Михайло Павлик. Фото 1907. 35 проц. на запомоговий фонд для убогих учеників середніх шкіл. Накладом М. Венгжина.— Львів, 1900-і.
46. Перший номер газети «Искра».— Москва: ОГІЗ—ІЗОГІЗ, 1933.
47. «Капітал» Карла Маркса в перекладах на мови народів світу.— Москва : ОГІЗ—ІЗОГІЗ, 1930.

22

Іван Франко
Худож. В. Касіян
Київ, 1956

23

Іван Франко
Худож. А. Лисямська
Вихідні дані
не зазначено

48. Титульна сторінка книги В. І. Леніна «Что делать?». Штутгарт, 1902.— Москва : Изобразительное искусство, 1970.
49. Титульна сторінка книги В. І. Леніна «Шаг вперед, два шага назад». Женева, 1904.— Москва : Изобразительное искусство, 1970.
50. Організація «Искры» (1900—1903). Москва : Плакат, 1985.

Серія «Типи п'єси Горького «На дне» у постановці Московського художнього театру». Серія випущена «Издательством социал-демократической литературы В. Бонч-Бруевича и Н. Ленина» (Женева, 1904) і надіслана В. Д. Бонч-Бруевичем Івану Франкові.

Оригіналами для карток послужили привезені в Женеvu фотолістівки, видані в Москві Я. А. Корницьким. Порядкові номери серії Корницького перенесені і на лістівки женеvського видання.

Номер картки в серії

51. Рекламний листок про випуск серії поштівків «Типи Горького «На дне» (Женева, 1904)

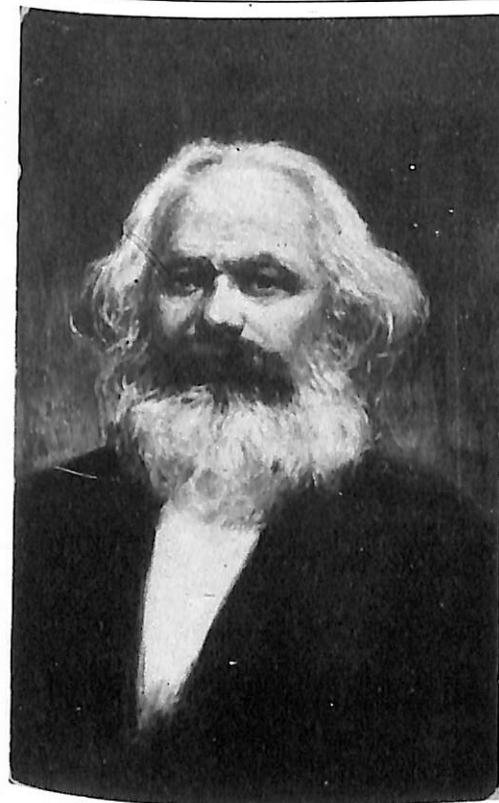
52.	Актор (Громов)	3
53.	Барон (Качалов)	20
54.	Барон (Качалов)	32
55.	Настя (Кніппер)	11
56.	Настя (Кніппер)	27
57.	Сатін (Станіславський)	2
58.	Кліш (Загаров)	5
59.	Альошка (Адашев)	21
60.	Бубнов (Лужський)	8
61.	Татарин Асан (Вишневський)	7
62.	Татарин Асан (Вишневський)	23
63.	Василіса (Муратова)	9
64.	Лука (Москвін)	12

29

Іван Франко
Худож. О. Кульчицька
Київ, 1971

65.	Лука (Москвін)	14
66.	Лука (Москвін)	18
67.	Лука (Москвін)	24
68.	Лука (Москвін) і Васька (Харламов)	17
69.	Лука (Москвін) і Барон (Качалов)	13
70.	Васька (Харламов) і Наташа (Андрєєва)	15
71.	Барон (Качалов) і татарин Асан (Вишневський)	33
72.	Торговка (Самарова)	4
73.	Типи з натовпу (чоловіки)	29
74.	Типи з натовпу (жінки)	28

35

Карл Маркс
Відень, 1900— і

III. ПОЕТ, ПРОЗАІК, ДРАМАТУРГ.

Серія «Ілюстрації Ярослава Петрака до історичної повісті Івана Франка «Захар Беркут». Вид. Я. Оренштайна.— Коломия, 1904».

75. Так, так,— говорила бабуся, похитуючи головою...
76. Рятунку! — скрикнула в смертельній тривозі Мирослава...
77. Ні, боярине, не так ти зрозумів мене...
78. Мовчав досі, то мовчи і далі! — ревнув боярин...
79. Смерком уже їхало вузьким плаєм поверх снівидських гір двоє люда.
80. Які шляхи і в чіх руках? — спитав коротко Пета.
81. Мирослава з усміхом, повним безмежної любові, поглянула на Максима.
82. Тугар Вовк шез у переліску, спішачи стежкою до вогнища.
83. Доколя кожної групи тиснулось їх тисячі.

Энгельс.

38
Фрідріх Енгельс
Москва, 1906

39
В. І. Ленін
Фото 1900
Москва, 1933

84. Не плакали за ним ні сини, ні сусіди, ні громадяни.
Комплект листівок «Іван Франко у творах українських радянських художників». — Київ: ДВОММЛ, 1956.
85. Ілюстрація до твору І. Франка «Борислав сміється». Худож. Адамович С. Ф.
86. Ілюстрація до твору І. Франка «Борислав сміється». В ямі по добуванню нафти. Худож. Адамович С. Ф.
87. Ілюстрація до твору І. Франка «У кузні». Худож. Іжакевич І. С.
88. Ілюстрація до твору І. Франка «Ріпник». Худож. Касіян В. І.
89. Ілюстрація до твору І. Франка «Лис Микита». Худож. Кульчицька О. Л.
90. Малий Іван Франко в батьківській кузні. Худож. Левицький Л. І.
91. Ілюстрація до твору І. Франка «Захар Беркут». Худож. Литвиненко В. Г.
92. В Борислав на заробітки. Худож. Якубич В. І.
93. Ріпник. 1946 р. Худож. Кульчицька О. Л. — Київ: Мистецтво, 1969.

IV. ІВАН ФРАНКО І УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА. УКРАЇНСЬКІ ПИСЬМЕННИКИ — ПОПЕРЕДНИКИ І СУЧАСНИКИ ІВАНА ФРАНКА.

94. Іван Котляревський. Вид. Я. Оренштайна. — Коломия, 1902.
95. Маркіян Шашкевич. Вид. Є. Миколайчака. — Львів, 1902.
96. Тарас Шевченко. «Рассвет», № 110. — Київ, 1911.
97. Тарас Шевченко. / Худож. В. І. Касіян. — Київ: ДВОММЛ, 1961.
98. Пантелеймон Куліш. Вид. П. Барського. — Київ, 1903.
99. Микола Костомаров. — Листівка без вихідних даних.
100. Іван Нечуй-Левицький. — Київ: Мистецтво, 1968.
101. Іван Нечуй-Левицький. — Листівка без вихідних даних.
102. Марко Вовчок. Вид. Російської ліги рівноправності жінок. Петербург, 1910.

42

Група «Визволення праці»
1903

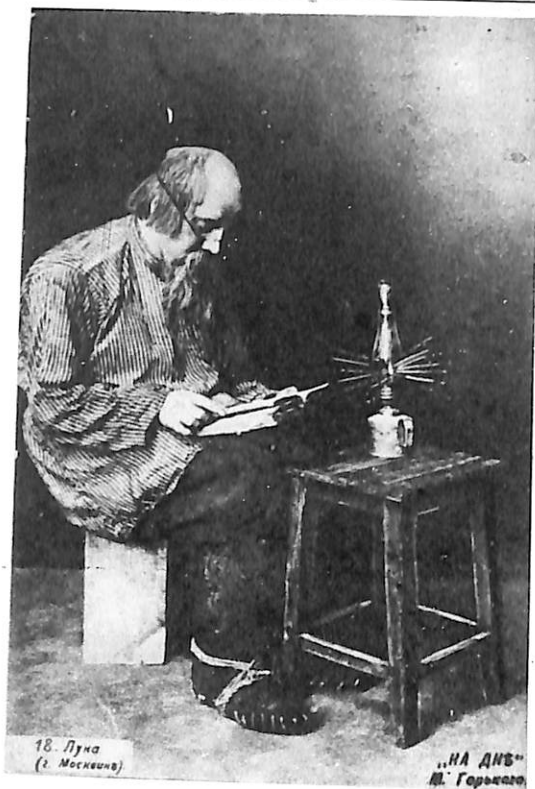
103. Панас Мирний. / Худож. Артамонов О. М.— Київ : ДВОММЛ, 1956.
104. Панас Мирний.— Київ : Мистецтво, 1969.
105. Михайло Драгоманов. 30 відсотків на запомоговий фонд для убогих учнів середніх шкіл. Накладом М. Венгжина.— Львів, 1900-і.
106. Суспільні діячі 90-х років:
Іван Франко, Михайло Драгоманов, Михайло Павлик. Вид. Я. Оренштайна.— Коломия, 1902.
107. Юрій Федькович. Чистий дохід призначений на фонд рідної школи ім. О. Ю. Федьковича. Накладом комітету О. Ю. Федьковича у Чернівцях.— 1900-і.
108. Борис Грінченко. Накладом Анни Іллєвич.— Микулинці, 1900-і.
109. Леонід Глібов. Вид. П. Барського.— Київ, 1903.
110. Борис Грінченко та Іван Франко. Накладом М. Венгжина.— Львів, 1912.

44

В. Д. Бонч-Бруєвич
Москва, 1973

111. Леся Українка. Державне вид. України. 2-а радянська фотодрукарня.— Київ, поч. 1920-х.
112. Данило Мордовець. Вид. П. Барського.— Київ, 1903.
113. Ольга Кобилянська і Леся Українка. Вид. Я. Оренштайна.— Коломия, 1902.
114. Олена Пчілка і Наталія Кобринська. Вид. Я. Оренштайна.— Коломия, 1902.
115. Михайло Коцюбинський. «Час», № 7.— Київ, 1910.
116. Володимир Самійленко. Вид. П. Барського.— Київ, 1903.
117. Агатангел Кримський. Увесь прибуток од продажу призначається на збудування пам'ятника Т. Шевченкові у Києві. «Рассвет».— Київ, 1911.
118. Уляна Кравченко.— Листівка без вихідних даних.
119. Сильвестер Яричевський, Корнило Устиянович та ін. Накладом Я. Оренштайна.— Коломия, 1900-і.

66
Горький «На дне»
Лука (Москвін)
Женева, 1904

120. Марко Черемшина.— Київ : Мистецтво, 1973.
121. Василь Стефаник.— Київ : Мистецтво, 1970.
122. Лесь Мартович.— Київ : ДВОММЛ, 1956.
123. Олександр Олесь. «Умпа».— Відень. Час видання не зазначений.
124. Осип Маковей і Василь Щурат. Вид. Я. Оренштайна.— Коломия, 1902.
125. Осип Маковей. Листівка без вихідних даних.
126. Микола Вороний. «Друкар».— Львів, Руська, 3. Час видання не зазначений.
127. Соломія Крушельницька. / Фото Б. Вержбицького. Вид. К. Вільчинського.— Варшава, 1902.
128. Л. Курбас і А. Бучма. Вистава «Сонце руйни». Сер. 115. Накладом С. М. П.— Краків, 1914.

73
М. Горький «На дне»
Типи з натовпу (чол.)
Женева, 1904

V. ІВАН ФРАНКО У КОЛІ ВИДАТНИХ ДІЯЧІВ СВІТОВОЇ КУЛЬТУРИ.

Іван Франко знав 14 мов, переклав твори 160 авторів із 30 літератур народів світу. Своєю титанічною працею перекладача і популяризатора класичної спадщини всіх епох і народів Франко будував фундамент братання народів.

129. Данте. Гравюра Павлова І. Трудова артілі по виданню художніх ілюстрацій «Міф».— Москва, 1900-і.
130. Мігель де Сервантес.— Москва : Союзфото, 1935.
131. Вільям Шекспір.— Москва : Изобразительное искусство, 1984.
132. Йоганн Гете. Вид. Луїс Хельд.— Веймар, 1910-і.
133. Фрідріх Шіллер.— Москва: Союзфото, 1935.

75

І. Франко «Захар Беркут»

Худож. Я. Пестрак

Коломия, 1904

84

І. Франко «Захар Беркут»

Худож. Я. Пестрак

Коломия, 1904

134. Фрідріх Шіллер. Фоторепродукція скульпт.— Веймар, видавництво і час видання не зазначені.
135. Генріх Гейне. Вид. Художньої фотографії Д. І. Песчанського, № 22.— Москва, 1906.
136. Генріх Гейне.— Листівка без вихідних даних.
137. Джордж Байрон. Вид. Художньої фотографії Д. І. Песчанського, № 195.— Москва, 1906.
138. Альфонс Доде. Вид. Нуайєра, № 84.— Париж, 1970-і.
139. Віктор Гюго. Вид. Нуайєра, № 115.— Париж, 1970-і.
140. Гюстав Флобер. Вид. Нуайєра, № 105.— Париж, 1970-і.
141. Еміль Золя, «Брати Оглоблінні».— Москва, 1900-і.
142. Анатоль Франс. Вид. Нуайєра, № 60.— Париж, 1970-і.

143. Гі де Мопассан. Вид. Нуайєра, № 109.— Париж, 1970-і.
144. Генрик Ібсен. Худож. вид. «Хільдебрандт».— Берлін, 1908.
145. Б'єрнстєрне Б'єрнсон. Вид. Майстерні загальнодоступного пересуваного театру.— Москва, 1900-і.
146. Адам Міцкевич. «Стелла».— Бохня, 1910-і.
147. Еліза Ожешко. Вид. Російської ліги рівноправності жінок.— Петроград.
148. Олександр Пушкін. «На користь Фонду Учительського дому в Москві».— Москва, 1908.
149. Михайло Лермонтов. Вид. Худож. фотографії Д. І. Песчанського № 110.— Москва, 1906.
150. Микола Гоголь. «Брати Оглоблінні», № 1662.— Москва, 1900-і.
151. Лев Толстой та Максим Горький. Час та місце видання не зазначено.
152. Микола Чернишевський. Вид. Худож. фотографії Д. І. Песчанського, № 12.— Москва, 1906.

88

І. Франко «Ріпник»
Худож. В. Касіян
Київ, 1956

89

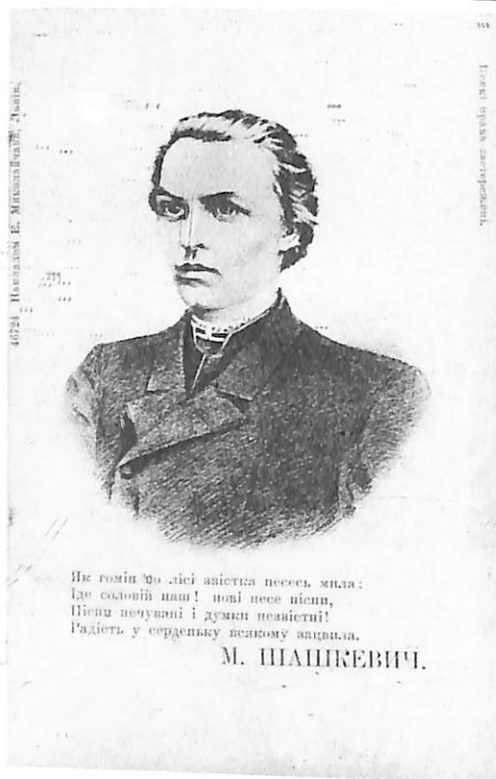
І. Франко «Лис Микита»
Худож. О. Кульчицька
Київ, 1956

153. Дмитро Писарев. Вид. Худож. фотографії Д. І. Песчанського, № 109.— Москва, 1906.
154. Олександр Герцен. «Брати Оглоблінні», № 123.— Москва, 1900-і.
155. Віссаріон Белінський. «На користь Фонду Учительського дому в Москві».— Москва, 1908.
156. Микола Добролюбов. Вид. Хазіна.— Одеса, 1900-і.
157. Микола Пом'яловський.— Москва : ОГІЗ — ИЗОГІЗ, 1930.
158. Микола Некрасов.— Київ : Мистецтво, 1971.
159. Михайло Салтиков-Шедрін. Вид. Хромова і Бахраха.— Москва, 1900-і.
160. Іван Тургенев. «Рассвет».— Київ, 1911.
161. Володимир Короленко. «На користь Фонду Учительського дому в Москві».— Москва, 1908.
162. Максим Горький. Вид. М. Дмитрієва.— Нижній Новгород, 1900-і.
163. Максим Горький і Степан Скиталець. Вид. М. Дмитрієва.— Нижній Новгород, 1900-і.

164. Олександр Грибоедов.— Москва : Союзфото, 1933.
165. Гліб Успенський.— Москва : Изв. ЦИК СССР и ВЦИК, час видання не зазначений.
166. Федір Решетніков.— Листівка без вихідних даних.
167. Степняк-Кравчинський. С.— Листівка без вихідних даних.

VI. ПРО НИХ ВІН ДУМАВ І ПИСАВ.

168. «Гуцул грає на трембіті». Вид. М. Сеньковського.— Косів, 1900-і
169. «Гуцул». Вид. Я. Оренштайна.— Коломия, 1900-і.
170. «Молода гуцулка». Вид. Я. Оренштайна.— Коломия, 1900-і.
171. «Гуцул». Вид. Е. Шіллера.— Чернівці, 1900.
172. «Гуцул». Накладом Е. Шреєра.— Станіслав, 1900.

Як годин до лісі азійна пересь, мила:
Іде соловій наш! нові песні пісні,
Ще не почувані і думки незвістні!
Радість у серденьку всякому ащвила.

М. ШАШКЕВИЧ.

95

Маркіян Шашкевич
Львів, 1902

96

Тарас Шевченко
Київ, 1911

173. «[Бойки]». Славське. «Реклама». — Мукачеве, 1900.
174. «Група молодих гуцулів». Вид. Я. Оренштайна. — Коломия, 1905.
175. «Гуцульська пара». Вид. Е. Шреєра. — Станіслав, 1909.
176. «Сінокоси». Фото з Коломийщини. Вид. Г. Гануляка. — Львів, 1910-і.
177. «Гуцулка Ксеня». Вид. Геллера. — Надвірна, 1910-і.
178. «Гуцули з Карпат». Вид. Г. Гануляка. — Львів, 1910-і.
179. «Гуцули. Група в лісі». Вид. Геллера. — Надвірна, 1910-і.
180. «Типи з Коломийщини». Вид. Г. Гануляка. — Львів, 1910-і.
181. «Група гуцульських дівчат». Видавця не зазначено. — Косів, 1913.
182. «Народна школа в Жаб'ю — Кривополі». Група учнів. Фото Бурка С. Гуцульська видавнича спілка. — Жаб'є, 1914.
183. «Гуцули з Карпат». «Тенча». — Львів, 1914.
184. «Діти гуцульські». Вид. М. Сеньковського. — Жаб'є, 1925.
185. «Гуцулка». Вид. М. Сеньковського. — Жаб'є, 1925.

186. «Торговці фруктами». Вид. Л. Кеніг. — Чернівці, 1916.
187. «Рава-Руський повіт. Селянські типи». Вид. Г. Гануляка. — 1900-і.
188. «Буковинські сільські типи». Вид. А. Таннебаума. — Чернівці, 1900-і.
189. «Чорнобрива. Українська сільська дівчина». Вид. Е. Шіллера. — Чернівці, 1900-і.
190. «Українська весільна пара в національному вбранні». Вид. Горвіц. — Чернівці, 1910-і.
190. «Дрогобицький повіт. Село Гаї. Селянські типи». — Листівка без вихідних даних.
191. «Типи з Жидачівщини». Вид. Г. Гануляка. — Львів, 1910-і.
192. «Жнива. Селянські типи з села Ботелки повіту Турка». — Львів, 1914.
193. «Група селян з Ток біля Збаража». Вид. Г. Гануляка. — Львів, 1910-і.
194. «Театр і хор селянські в Буджанові (повіт Теребовля)». — Листівка без вихідних даних.

ЗАПОВІТ

97

Тарас Шевченко
Худож. В. Касіян
Київ, 1961

195. «Збаразький повіт. Селянські типи». Вид. Г. Гануляка.— Львів, вул. Руська, 3, 1910-і.

VII. ТУТ ЖИВ І ПРАЦЮВАВ ІВАН ФРАНКО.

196. Старі Нагуєвичі. / Худож. Патик В. Й.— Київ: ДВОММЛ, 1956.
197. Вітання з Дрогобича: загальний вигляд міста. Вид. Вільгельма Русса.— Дрогобич, 1900.
198. Загальний вигляд Дрогобича. Вид. карток книгарні Пільпля.— Дрогобич. 1900-і.
Із збірки Я. Д. Ісаєвича.
199. Дрогобич: Ринок в торговий день. Подвійна листівка. Вид. карток книгарні Пільпля.— Дрогобич, 1900-і.
200. — «Вулиця Т. Г. Шевченка.— Листівка без вихідних даних.
201. — «Державна рафінерія мінеральних олій «Польмін». Вид. М. Ресслера.— Дрогобич, 1910-і.

Суспільні діячі 90-х рр.:

Др. Іван Франко
* 1856Михайло Драгоманов
* 1841 - † 1905Михайло Павлик
* 1853

Нацпадом Я. Орепштайна Коломи.

106

Суспільні діячі 90-х років
І. Франко, М. Драгоманов, М. Павлик
Коломия, 1902

СЕРІЯ ЛИСТІВОК З ВИДАМИ ЛЬВОВА ВИДАННЯ «СОКІЛЬСЬКИЙ БАЗАР».— ЛЬВІВ, 1906.

202. Дім наукового тов[ариства] ім. Т. Г. Шевченка.
203. Дім тов[ариства] «Просвіта».
204. Дім тов[ариства] «Народна гостиниця».
205. Дім тов[ариства] «Академічна поміч».
206. Дім тов[ариства] вз[аємних] об[езпечень] «Дністер».
207. Дім тов[ариства] «Труд».
208. Дім дяківської бурси.

110
Б. Грінченко та І. Франко
Львів, 1912

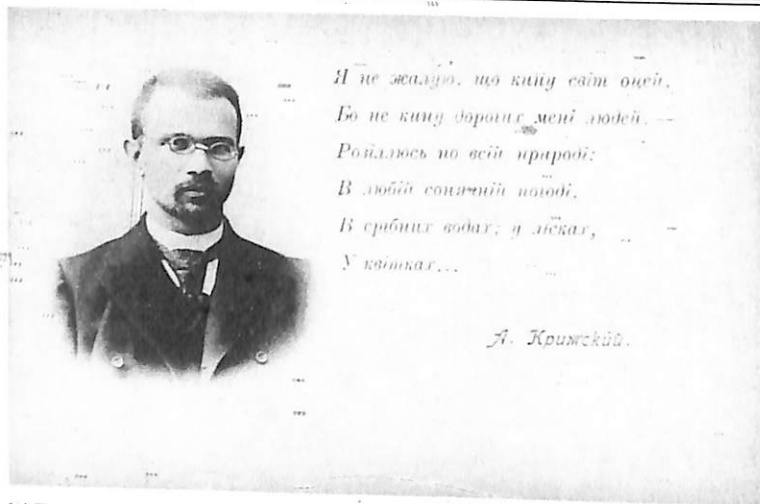

111
Леся Українка
Київ, поч. 1920-х

СЕРІЯ ЛИСТІВОК З ВИДАМИ ЛЬВОВА
ВИДАННЯ ЛЕОНА ПРОПСТА.— ЛЬВІВ, 1913.

- 209. Університет і костюл св. Миколая.
- 210. Казимирівська вулиця (тепер 1-го Травня).
- 211. Маріяцька площа (тепер Міцкевича).
- 212. Промисловий музей.
- 213. Сейм.
- 214. Міський театр.
- 215. Львівський вокзал. Заклад світлодруків.— Львів, 1900-і.
- 216. Львів: Бібліотека Оссолінських. Вид. Ст. Тітце.— Львів, 1900.
- 217. —.— Вулиця Міцкевича. Вид. Ст. Тітце.— Львів, 1900.

- 218. —.— Бурса «Народного дому». Вид. Г. Гануляка.— Львів, 1900.
- 219. —.— Загальний вигляд Львова, зайнятого 21.VIII/30.IX.1914 року російськими військами. «Війна».— Львів, 1914.
- 220. —.— Вулиця Кароля Людвіга, ріг Ягеллонської. Вид. Салону польських художників.— Краків, 1913.
- 221. —.— Вулиця Маршалковська (тепер Університетська) і будівля Сейму.— Листівка без вихідних даних.
- 222. —.— Пам'ятник А. Міцкевичу.— Листівка без вихідних даних.
- 223. —.— Вулиця Гетьманська (тепер пр. Леніна). Вид. Ст. Тітце.— Львів, 1900-і.
- 224. —.— Церква св. Юра. Видавництво не зазначене.— Львів, 1900-і.
- 225. —.— Вітання зі Львова: Ставропігійський інститут, Успенська церква, Дім Качковського, Бурса «Народного дому». Вид. Г. Гануляка.— Львів, 1910-і.

117

А. Кримський
Київ, 1911

МАРКО ЧЕРЕМШИНА

120

Марко Черемшина
Київ, 1973

226. — „— Фрагмент зі Львова. Вид. В. А. Шитковського, 1900-і.
227. — „— Ошадна каса. Вид. Гюлзела.— Львів, Трибунальська, 14. Час видання не зазначений.
228. — „— Церква Волоська. Башта. Домініканський костел. Вид. Ст. Тітце.— Львів, 1900-і.
229. Криворівня-Ясенів. Фото В. Якіб'юка. Вид. В. Робак. «Торговля в Жаб'ю-Криворівні», 1900-і.

VIII. МІСТА, ЯКІ ВІДВІДАВ ІВАН ФРАНКО.

230. Бережани: Міська народна школа. Вид. книгарні Н. Фреєра.— Бережани, 1910-і.
231. — „— Ратуша.— Видавця, час та місце видання не зазначено.
— „— Повітова Рада. Видавництво польськ. худож. салону.— Краків, 1908.

232. Вітання з Бібрки: Базар, Каплиця, Пошта.— Листівка без вихідних даних.
233. Болехів: Загальний вигляд. Подвійна листівка. Фото Єгера М. Вид. Елендмана.— Болехів, 1900-і. Із збірки Я. Д. Ісаєвича.
234. Поштівка з Болехова: Вулиця Міцкевича. «Софія в Болехові».— Болехів, 1910-і.
235. Краєвид околиць Болехова: Бубнище. «Софія в Болехові».— Болехів, 1910-і.
236. Борислав: Копальні нафти на тлі Тисьмениці. «Сучасне мистецтво».— Перемишль, 1900-і.
237. Борислав: Нафтова копальня «Весела вдова». Вид. Пільпля.— Дрогобич, 1909.
238. — „— Нові нафтові ділянки у Мразниці. «Народне мистецтво».— Перемишль, 1900-і.

ВАСИЛЬ СТЕФАНІК

121
Василь Стефаник
Київ, 1970

Лесь Мартович

122
Лесь Мартович
Київ, 1956

239. —.— Вулиця Панська. «Сучасне мистецтво». — Перемишль, 1910-і.
240. —.— Нафтові та озокеритні шахти на Потокі. Вид. Розенштейна. — Дрогобич, 1910.
241. —.— Оліярні Стебника. — Листівка без вихідних даних.
242. Броди: Кордон. «Арнольд і Шляг». — Львів, 1914.
243. —.— Базар. — Накладом В. Коцияна. — Броди. Час видання не зазначений.
244. Галич: Загальний вигляд. Худож. вид. Е. Шреєра. — Станіслав, 1914.
245. —.— Руїни замку. «Сучасне мистецтво». Перемишль, 1910-і.
246. —.— Залізничний вокзал. Накладом Е. Шреєра. — Станіслав, 1911.
247. Гребенів: Загальний вигляд. — Вид. Д. Браунера. — Сколе, 1910-і.
248. Гусятин: Міст на кордоні. Накладом «Трафіка» в Гусятині. — Гусятин. Час видання не зазначений. Із збірки Я. Д. Ісаєвича.
249. Дрогобич: Будівля «Сокола». Вид. карток книгарні Пільпля. — Дрогобич, 1914.

250. Загальний вигляд Дрогобича. — Накладом Я. Прітча. — Стрий. Час видання не зазначений.
251. Церква в Дрогобичі. Вид. карток книгарні Пільпля. — Дрогобич, 1914. Із збірки Я. Д. Ісаєвича.
252. Калуш: Загальний вид шахти «Тесп». «Самодопомога». — Калуш, 1900-і.
253. Загальний вигляд Калуша. Вид. книгарні Глатштейна. — Калуш, 1910-і.
254. Козова: Залізничний вокзал. Накладом Е. Шреєра. — Станіслав, 1910-і.
255. Коломия: Вулиця Ягеллонська-Нижня. Вид. польськ. худож. салону. — Краків, 1912.
256. —.— Ринок. Накладом Й. Гюнзберга. — Коломия, 1915.
257. —.— Ринок. Накладом Й. Гюнзберга. — Коломия, 1918.
258. Косів: Краєвид з церквою. Фото Р. Відепугеля. Видавництво не зазначене. — Косів, 1912.

МИКОЛА ВОРОНИЙ

Красу життя дає свободний рух,
Свідомо праця, творче діло.
В здоровім тілі є здоровий дух —
Шануйте ж дух, шануйте ж тіло!

126

Микола Вороний
Львів, час видання
не зазначено

127

Соломія Крушельницька
Варшава, 1902

259. Кути: Вулиця Снятинська. Накладом К. Тіллінгера.— Кути, 1900-і.
260. —, — Ратуша.— Листівка без вихідних даних.
261. Вітання з Кут: Ринок. Накладом О. Шерра.— Кути, 1900-і.
262. Види і типи Галичини: Церква у Косові. «Русалка».— Листівка без вихідних даних.
263. Перемишль: Старі будинки на ринку. «Ротофот», 1910-і.
264. Підволочиськ: Сокіл. Вид. Б. Ратца. Місце видання та рік не зазначено.
265. Радзивилів (тепер Червоноармійськ): Аптека № 8. «Суворін і К».— Москва, 1915.
266. Самбір: Ринок. Накладом книгарні А. Ладена.— Самбір, 1900-і.
267. —, — Залізнична станція. Вид. Д. Грунда.— Львів, 1900-і.
268. Вітання з Самбора: Вулиця Конарського. Вид. Росенгейна.— Будапешт — Дрогобич, 1915.

269. Скалат: Вежі замку XVIII ст. Вид. М. Грюнфельда.— Скалат. Час видання не зазначений.
270. Сколе: Церква з околиць Скольного. Вид. К. Дудри.— Сколе. Час видання не зазначений.
271. Гімназія в Сокалі. Накладом М. Грубера.— Сокаль. Час видання не зазначений.
272. Снятин: Парафіяльна церква.— Листівка без вихідних даних.
273. Станіслав: Ринок з ратушею. Вид. Йонаса Фюрера і Габера.— Станіслав, 1910-і.
274. Вітання з Станіслава: Театр. Вид. Ф. Шварца.— Станіслав, 1900-і.
275. Вітання з Станіслава: Вулиця Голуховського. «Е. Вейденфельд і брат».— Станіслав, 1900-і.
276. Станіслав: Вулиця Пелеша. Накладом Е. Шреєра.— Станіслав, 1914.
277. —, — Банк гіпотечний. Вид. польськ. худож. салону.— Краків, 1916.

128
Л. Курбас і А. Бучма
Вистава «Сонце руїни»
Краків, 1914

278. Старий Самбір: Ринок. Видавця та місце видання не зазначено. 1906.
279. Стрий: Загальний вигляд. «Штука». — Краків, 1910-і.
280. — «Вулиця Кохановського. «Сучасне мистецтво». — Перемишль, 1910-і.
281. Тербовля: Загальний вигляд. Вид. А. Білецького, 1900-і.
282. — «Ринок у Старому місті. № 537. Вид. А. Білецького, 1900-і.
283. — «Площа Собеського. — Видавця, час та місце видання не зазначено.
284. Тернопіль: Вулиця Руська. Вид. Й. Айнлегера. — Тернопіль, 1900-і.
285. — «Залізничний вокзал. Вид. Б. Раппопорта. — Тернопіль, 1908.
286. — «Вулиця 3-го Травня. — Видавця, час та місце видання не зазначено.
287. — «Загальний вид ділянки № 5. — Видавця, час та місце видання не зазначено.

141
Еміль Золя
Москва, 1900-і

288. Турка: Карпати у Львівському воєводстві. Слобода. Вид. М. Г. — Турка, 1938.
289. Тухля: Дорога до Зелем'янки. Вид. Д. Браунера. — Сколе, 1910-і.
290. Чорногора: Водоспад Пруту під Говерлою. Вид. Р. Ясельський. — Станіслав — Яремче, 1900-і.
291. «Дараби на Черемоші». Вид. М. Сеньковського. — Косів — Коломня, 1900-і.
292. Яремче: Водоспад. Вид. Й. Ласковського. — Колбушова, 1902.
293. — «Камінь Довбуша. Вид. Г. Гануляка. — Львів, 1910.
294. Яворів: вул. Львівська. Вид. Р. Вінтера. — Яворів, 1911.
295. Жовква (тепер Нестерів): Загальний вигляд. Вид. Г. Еккера. — Жовква, 1914.
296. — «Ринок. Вид. М. Зобея. — Жовква, 1914.
297. Золочів: Загальний вигляд. Вид. В. Цукеркандля. — Золочів, 1910-і.

A. Mickiewicz.

146

Адам Міцкевич
Бохня, 1910-і

298. Київ: Драматичний театр Соловцова (тепер театр ім. Івана Франка). Вид. Д. Маркова.— Київ, 1900-і.
299. — „— Колегія Павла Галагана. Вид. Д. Маркова.— Київ, 1900-і.
300. — „— Вокзал. Вид. Д. Маркова. № 75.— Київ, початок 1900-х.
301. — „— Народний дім. Вид. Маркова. № 96.— Київ, початок 1900-х.
302. — „— Фундуклеївська вулиця. Вид. Маркова. № 1237.— Київ, 1900-і.
303. — „— Золоті ворота. Вид. К. Дітріха. № 101.— Київ, 1900-і.
304. — „— Нестерівська вулиця (тепер вул. Івана Франка). Друк. Гранберга.— Стокгольм, 1900-і.
305. — „— Михайлівський собор. Вид. О. Ренара. № 16.— Москва, 1900-і.
306. — „— Вид на Володимирський собор. Друк. Гранберга. № 37.— Стокгольм, 1900-і.
307. — „— Фундуклеївська вулиця. № 208.— Київ, 1900-і.
308. — „— Андріївська церква. Вид. «Р. Голике та А. Вільборг».— Петербург, 1900-і.

Еліза Ожешко (E. Orzeszkowa).
1842-1909

Виділена приклад літератури. Більшість романів і повістей є перекладами на російський, французький, німецький, єврейський, польський та др. мови.

В її произведениях с особым напором проповедована демократизм, борись со угнетением национальностей, антисемитизмъ и социальныя предрассудки. Начиная съ ея произведений— «Менъ Езефины», ея труды приобретаютъ высокохудожественное значение. Изъ ея крупныхъ романовъ надо отмѣтить «Надъ Нѣманомъ» и «Камъ». Изъ мелкихъ рассказовъ: «Самсонъ сильный», «Изъ разныхъ сферъ» и др.

147

Еліза Ожешко
Петербург, 1910

309. — „— Вигляд набережної. № 54.— Київ, 1900-і.
310. — „— Міський музей. Друк. Гранберга.— Стокгольм, 1900-і.
311. — „— Вид на Поділ. № 45.— Київ, 1900-і.
312. — „— Братський монастир та духовна академія. № 127.— Київ, 1900-і.
313. Пам'ятник св. Володимиру з краєвидом на купецький сад. Друк. Гранберга.— Стокгольм, 1900-і.
314. — „— Софійський собор. Вид. Н. Р. К.— Дрезден, початок 1900-х.
315. — „— Пам'ятник хрещення Русі. «Шерер, Набгольц і К°». № 74.— Москва, 1903.
316. — „— Хрещатик з Фундуклеївської вулиці. Вид. Д. Маркова. № 345.— Київ, 1900-і.
317. — „— Велика Володимирська вулиця.— Видавця, час та місце видання не зазначено.

150
Микола Гоголь
Москва, 1900-і

151
Л. Толстой
та М. Горький
Вихідні дані не зазн.

318. Одеса: Новоросійський університет. «Контрагент друку». — Москва, 1900-і.
 319. — „— Миська публічна бібліотека. Вид. С. Гефтера, 1900-і.
 320. — „— Миський театр. Друк. Ернста Сванстрема. — Стокгольм, 1900-і.
 321. — „— Пошта. — Одеса, 1900-і.
 322. — „— Вокзал. Вид. І. Покірного. — Одеса, 1900-і.
 323. — „— Миколаївський бульвар. Вид. «Б. Вержбицький і К°». — Варшава, 1900.
 324. — „— Миколаївський бульвар і пам'ятник Рішельє. «Асседоретфегс». — Одеса, 1900-і.
 325. — „— Станція підйомної машини на Миколаївському бульварі. «Асседоретфегс». — Одеса, 1900-і.
 326. — „— Пристань. — Одеса, 1900-і.
 327. — „— Карантинна пристань. «Асседоретфегс». — Одеса, 1900.

328. — „— Воронцовський Маяк. Друк. Гранберга. — Стокгольм, 1900-і.
 329. — „— Рибакі біля Малого Фонтану. — Одеса, 1900-і.
 330. — „— Преображенська (Соборна) площа. «Шерер, Наболиц та К°». № 18. — Москва, 1902.
 331. — „— Внутрішній вигляд пошти. «Асседоретфегс». № 35. — Одеса, 1900-і.
 332. — „— Рішельєвська, кут Жуковської. «Асседоретфегс». — Одеса, 1900-і.
 333. — „— Вид Преображенської вулиці з кута Дерибасівської. «Асседоретфегс». № 29. — Одеса, 1900-і.
 334. Чернівці: Університет. Вид. М. Абрамовича. № 30658. — Бухарест. Час видання не зазначений.
 335. — „— Площа Ринок. Вид. М. Готтліба. № 4389. — Чернівці, 1910-і.
 336. — „— Площа Ринок. Вид. М. Готтліба. № 4387. — Чернівці, 1910-і.

154
Олександр Герцен
Москва, 1900-і

337. — „— Ліва сторона пл. Ринок з Ратушею.— Вид. Шаллі.— Чернівці, 1900-і.
338. — „— Загальний вигляд. Вид. М. Готтліба, № 578.— Чернівці, 1900-і.
339. — „— Центральний готель. Вид. Д. Гросса.— Чернівці, 1900-і.
340. — „— Музичне товариство на пл. Рудольфа. Вид. М. Готтліба, № 3615.— Чернівці, 1910-і.
341. — „— Головний залізничний вокзал. Вид. М. Готтліба, № 5003.— Чернівці, 1910-і.
342. — „— Головний залізничний вокзал (великим планом). Вид. М. Готтліба, № 824.— Чернівці, 1900-і.
343. — „— Міський театр. Вид. М. Готтліба, № 813.— Чернівці, 1900-і.
344. — „— Головна вулиця. Вид. М. Готтліба, № 4063.— Чернівці, 1910-і.
345. — „— Головна вулиця. Вид. Й. Горовіца, № 587.— Чернівці, 1900-і.
346. Відень: Університет. «Брати Кон».— Відень, 1900-і.

165
Гліб Успенський
Москва, час видання
не зазначено

347. — „— Національна бібліотека. «Брати Кон».— Відень, 1900-і.
348. — „— Музей історії мистецтва. Вид. П. Леклерка.— Відень, 1900-і.
349. — „— Шенбрунн. Глорієтта. «Брати Кон».— Відень, 1900-і.
350. — „— Площа Оперн. «Брати Кон».— Відень, 1900-і.
351. Прага: Загальний вигляд.— Листівка без вихідних даних.
352. — „— Вацлавська площа.— Листівка без вихідних даних.
353. Белград: Загальний вигляд. Вид. М. Коен.— Белград, 1900-і.
354. Нюрнберг: Вид з мосту Фрідріха. Вид. Г. Петерса.— Нюрнберг, 1900-і.
355. Франкфурт-на-Майні: Головний вокзал. Вид. Трінкса.— Лейпціг, 1900-і.
356. — „— Вулиця Ремерберг. Вид. Карла Брауна.— Мюнхен, поч. 1900-х.
357. Рим: Панорама з купола собору св. Петра. Вид. Е. Різі.— Рим, 1900-і.
358. — „— Колізей і арка Тіта. Вид. Е. Різі.— Рим, 1900-і.
359. — „— Римський форум. Вид. Г. Морі.— Рим, 1900-і.
360. Венеція: Панорама міста. Вид. Ф. Гобатто.— Венеція, 1900-і.

Bucule.

171
Гуцул
Коломия, 1900-і

361. — „— Великий канал. Палац Лоредан. Вид. Ф. Гобатто.— Венеція, 1900-і.
362. Флоренція: Панорама міста. Вид. Бруннера.— Цюрих, 1910-і.
363. — „— Пам'ятник Г. Галілею. Вид. Бруннера.— Цюрих, 1910-і.
364. Фіуме (тепер Рієка): Вигляд на місто і затоку. Вид. Штенгеля.— Дрезден, 1900-і.
365. — „— Куточок старого міста.— Листівка без вихідних даних.
366. Будапешт: Вид на місто і Дунай зі сходу. Вид. Д. Каролі.— Будапешт, 1908.
367. — „— Вид на місто з гори Геллерт.— Будапешт, 1908.

173
Бойки
Мукачеве, 1900

ІХ. УВІЧНЕННЯ ПАМ'ЯТІ ІВАНА ФРАНКА.

368. Львів: Пам'ятник Івану Франкові на Личаківському кладовищі.— Київ, 1976.
369. — „— Пам'ятник на могилі Івана Франка. Друкарня ім. Володарського.— Ленінград, 1961.
370. — „— Державний університет ім. Івана Франка.— Київ: ДВОММЛ, 1960.
371. — „— Університет ім. Івана Франка.— Москва: Міністерство зв'язку СРСР, 1984.
372. — „— Музей Івана Франка.— Київ: Радянська Україна, 1970.
373. — „— Пам'ятник Іванові Франкові у Львові.— Київ: Радянська Україна, 1977.
374. Океанський лайнер «Іван Франко».— Москва: Міністерство зв'язку СРСР, 1972.

182

Народна школа в Жаб'ю-Кривополі
Жаб'є, 1914

185

Гуцулка
Жаб'є, 1925

БІБЛІОГРАФІЯ ПУБЛІКАЦІЙ М. С. ЗАБОЧЕНЯ З ПИТАНЬ ФІЛОКАРТІЇ

ОКРЕМІ ВИДАННЯ

1. Лениніана в открытках.— М.: Связь, 1970.— 94 с., с ил. Библиография: с. 93—94, т. 25000.
2. Филокартия: Краткое пособие — справочник. М.: Связь, 1973.— 104 с. с ил. Библиография: с. 98—103, т. 25000.

СТАТТІ В ЕНЦИКЛОПЕДИЧНИХ ВИДАННЯХ.

- *1. Филокартия // Большая Советская Энциклопедия. Изд. 3-е.— М., 1977. Том 27. С. 408—409. Библиография (8 поз.).
2. Ждаха А. А. // Художники народов СССР: Био-библиографич. словарь.— М.: Искусство, 1983.— Том 4, кн. 1. С. 94—95. Библиография.
3. Ждаха А. А. // Шевченківський словник.— К., 1978.— Том 1. С. 219, іл.
4. Листівки з видами Києва. // Київ: Енциклопедичний довідник. Вид. 2-е.— К., 1985.— С. 457—458.

* Тут і далі — у співавторстві.

199 Дрогобич
Ринок в торговий день
Дрогобич, 1900-і

200 Дрогобич
вул. Т. Шевченка
Вихідні дані не
зазначено

ПУБЛІКАЦІЇ У ЗБІРНИКУ «СОВЕТСКИЙ КОЛЛЕКЦИОНЕР»

1. Посвящается великому Кобзарю // — 1964. — Вып. 2. — с. 133—143, 23 ил.
2. По следам утраченного // 1966. — Вып. 4. — С. 99—106, 8 ил.
3. Памятники, сохранившиеся только на открытках // 1968. — Вып. 6. — С. 135—142, 9 ил.
4. Открытое письмо 1919—1920 гг // 1979. — Вып. 7. — С. 119—127, 9 ил.
5. Люди, штурмовавшие небо. 100-летие Парижской Коммуны // 1971. — Вып. 9. — С. 153—166, 15 ил.

202
Львів
Дім наукового товариства ім. Шевченка
Львів, 1906

6. Сто лет русской почтовой карточки // 1972. — Вып. 10. — С. 28—52, 27 ил.
- *7. Искусство — в массы!: Открытки АХР (1926—31 гг.) // 1974. — Вып. 11. — С. 89—100, 14 ил.
8. Библиография филокартии. 1897—1970 гг. // 1974. — Вып. 12. — С. 92—94.
- *9. Подвигам доблести — слава, честь, память. (Открытки Великой Отечественной войны) // — 1975. — Вып. 13. — С. 105—122, 23 ил.
- *10. Открытки издания Музея Революции СССР // 1978. — Вып. 16. — С. 86—101, 14 ил., перечень открыток (222 поз.).
11. Открытки партийного издательства «Вперед» (1906—1907 гг.) // 1980. — Вып. 18. — С. 53—76, 15 ил., перечень открыток (125 поз.), список литературы.
12. Мир в открытке // 1980. — Вып. 18. — С. 140—141.

Дім Тов. «Просвіта»
у Львові.

203

Львів

Дім товариства «Просвіта»
Львів, 1906

Дім Тов. «Народна Гостиниця» у Львові.

204

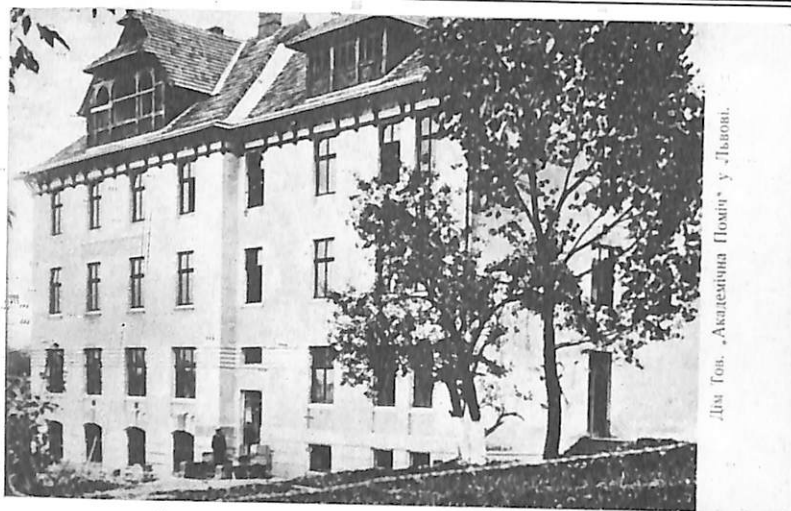
Львів

Дім товариства
«Народна гостиниця»
Львів, 1906

- *13. Произведения Н. К. Рериха на открытках // 1982.— Вып. 20.— С. 61—68, 11 ил., перечень открыток с репродукциями произведений Н. К. Рериха. (185 поз.), С. 68—72.
- *14. Киев на иллюстрированных открытках // 1983.— Вып. 21. С. 80—95, 16 ил., список литературы.
15. Новые издания по филокартии // 1983.— Вып. 21.— С. 152.
16. Филокартия — краеведению // 1983.— Вып. 21.— С. 153—154.
17. Прижизненные портреты Гоголя на открытках // 1984.— Вып. 22.— С. 108—112, 5 ил.
18. Перечень основных серий и подборок открыток, посвященных жизни и творчеству Н. В. Гоголя (66 поз) // 1984.— Вып. 22.— С. 112—114.
19. Издания для филокартистов // 1984.— Вып. 22.— С. 166—167.
20. Победная весна // 1986.— Вып. 23.— С. 79—88, 19 ил.
21. История Ленинграда в открытках // 1987.— Вып. 24.— С. 163—165.

СТАТТІ В ЖУРНАЛІ «ФИЛАТЕЛИЯ СССР»

1. Капитан корабля революции // 1967.— № 6.— С. 42—43, 2 ил.
2. Редкие открытки с портретом Маркса // 1968.— № 7.— С. 20—21, 4 ил.
3. «X лет Октября» // 1968.— № 11—12.— С. 50—51, 2 ил.
4. Только на открытках. (Две малонизвестные работы Самокиша) // 1969.— № 8.— С. 43, 1 ил.
5. Строки, написанные вождем // 1970.— № 4.— С. 16, 1 ил.
6. Открыточная Лениннана // 1970.— № 7.— С. 8—9.
7. Неудачное приглашение // 1971.— № 2.— С. 46.
8. Первой на открытках // 1971.— № 5.— С. 17—18, 3 ил.
9. Редкая открытка (с портретом В. И. Ленина) // 1971.— № 6.— С. 11—12, 1 ил.
10. Открытки первых месяцев войны // 1971.— № 8.— С. 19—20, 4 ил.

205
Львів
Дім товариства «Академічна поміч»
Львів, 1906

205
Львів
Дім товариства взаємних обезпечень «Дністер»
Львів, 1906

11. Из истории ведения открытого письма в России // 1972.— № 4.— С. 42—43, 1 ил.
12. Для собирателей открыток // 1972.— № 1.— С. 34—36, 3 ил.
13. ДнепроГЭСУ посвященные // 1972.— № 5.— С. 15—16, 9 ил.
14. Первые выпуски маркированных почтовых карточек СССР // 1972.— № 12.— вкладка.
15. БСЭ о коллекционировании // 1974.— № 3.— С. 43.
16. Иллюстрированная хроника первого дня революции // 1975.— № 4.— С. 53—54, 3 ил.
17. Открытки — агитаторы. (Открытки Великой Отечественной войны) // 1975.— № 5.— С. 61—62, 5 ил.
18. На баррикадах Москвы // 1975.— № 12.— С. 52—53, 4 ил.
19. «Кованные из чистой стали» // 1976.— № 1.— С. 58—60, 6 ил.
20. Первопроходец космоса // 1976.— № 4.— С. 1—3, 4 ил.

21. Бойцы непобежденной территории революции // 1976.— № 8.— С. 38—39, 3 ил.
22. «Командую Черноморским флотом. Шмидт» // 1976.— № 12. С. 34—35, 3 ил.
23. Главный конструктор // 1977.— № 1.— С. 39—40, 1 ил.
24. Ленин — вожь Октябрь // 1977.— № 7.— С. 42, 4 ил.
25. Легендарный крейсер революции // 1977.— № 10.— С. 6—8, 8 ил.
26. Открытки огненных лет // 1978.— № 2.— С. 7, 4 ил. на обложке.
27. Открытка рассказывает // 1978.— № 77.— С. 36—37.
28. Наша Чайка // 1978.— № 7.— С. 10—11, 4 ил.
29. Открытки, написанные Лениным // 1986.— № 4.— С. 36.

Lwów Uniwersytet i Kościół św. Mikołaja.

209

Львів

Університет і костьол св. Миколая

Львів, 1913

СТАТТІ В ЖУРНАЛАХ ТА ЗБІРНИКАХ

1. Ілюстратор українських народних пісень. А. Ждаха // Народна творчість та етнографія.— 1963.— № 1.— С. 100—106, 5 іл.
2. Художник та пісня // Україна.— 1963.— № 4.— С. 27, 7 іл.
3. Первый советский памятник Кобзарю // Смена.— 1963.— № 12.— С. 10, 1 ил.
4. З любов'ю до великого співця // Дніпро.— 1964.— № 5. С. 110—113, 7 іл.
5. Открытки — пропагандисты // Творчество.— 1965.— № 10.— С. 24, 1 ил.
6. Художественная летопись Алексея Хмырова // Культурно-просветительная работа.— 1966.— № 9.— С. 26—27, 5 ил.
7. Сторінки художнього літопису // Дніпро.— 1966.— № 10.— С. 119—123, 5 іл.

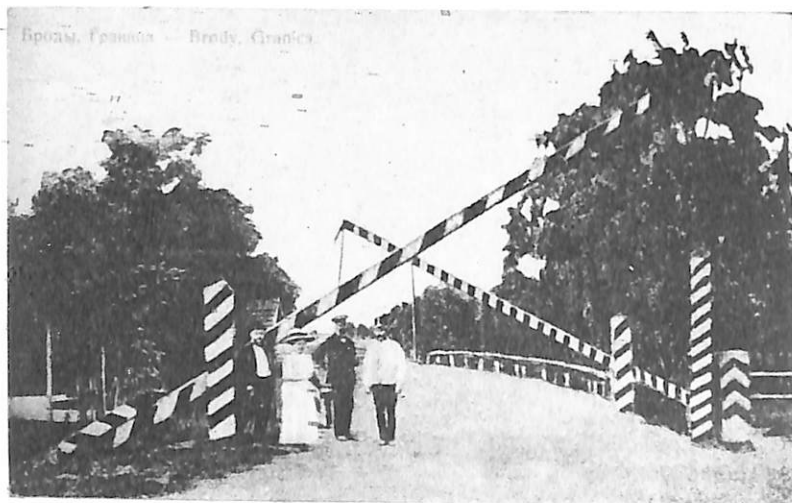

233 Болехів. Загальний вигляд. Вихідні дані не зазначено.

237 Борислав. Нафтова копальня. Дрогобич, 1909

8. По плану Леніна // Дніпро.— 1967.— № 12.— С. 133—139, 6 іл.
9. Рідкісні листівки Ленініани // Дніпро.— 1970.— № 5.— С. 52—57, 6 іл.
10. Видано «Українською Комуною» // Україна.— 1970.— № 16.— С. 9, 1 іл.
11. Ще раз про філокартію // Укр. історич. журнал.— 1971.— № 12.— С. 100—102.
12. 100 лет русской открытке // Вестник связи.— 1971.— № 12.— С. 25.
13. 100 лет русской открытке // В мире книг.— 1972.— № 2.— С. 48—49.
14. 100 лет русской открытке // Распространение печати.— 1972.— № 1.— С. 48.
15. Свідки революції // Вітчизна.— 1975.— № 8.— С. 212—215, 3 іл.
16. Оружие искусства. Издания по изобразительному искусству партийного издательства «Вперед» (1905—1907) // Искусство.— 1979.— № 11.— С. 60—68, 13 ил.

242
Броди
Кордон
Львів, 1914

251
Дрогобич
Церква
Дрогобич, 1914

17. Оружием образа // В мире книг.— 1979.— № 11.— С. 61—62, 4 илл. на отд. вклейке.
18. Дослідник і пропагандист народного мистецтва А. А. Ждаха // Народна творчість та етнографія.— 1980.— № 5.— С. 100—102, 3 іл.
19. Рідне село Т. Г. Шевченка // Ранок.— 1982.— № 2.— С. 8—11, 18 іл.
20. Сторінки художнього літопису (До 50-річчя Дніпрогесу) // Ранок.— № 10.— С. 8, 6 іл.
21. Первые публикации портретов В. И. Ленина // Советское фото.— 1983.— № 4.— С. 6—7, 18, 6 ил.
22. Первая русская революция в искусстве Украины и Молдавии // Искусство.— 1983.— № 8.— С. 72.
23. Типи і види України: Фотолистки Григорія Шевченка з колекції Михайла Забоченя (60—84) // В сім'ї вольній, новій: Шевченківський збірник.— К., 1984.— С. 176—177, 25 іл.

24. Ілюстрації Амвросія Ждахи до «Кобзаря» Т. Г. Шевченка // В сім'ї вольній, новій: Шевченківський збірник.— К., 1985.— Вип. 2.— С. 224—225, 231—235, 5 іл.
25. Открытки победной весны // Культурно-просветительная работа.— 1985.— № 5.— С. 8.
26. Москва на баррикадах // Культурно-просветительная работа.— 1985.— № 7.— С. 49.
27. Политическая графика в печати Украины 1905—1907 // Искусство.— 1985.— № 10.— С. 68.
28. Открытки военных лет // Клуб и художественная самодеятельность.— 1985.— № 10.— С. 30, 2 ил.
29. Первомай на открытках // Городское хозяйство Москвы.— 1985.— № 5, передняя обложка, 3 ил.

256
 Коломия
 Ринок
 Коломия, 1915

265
 Радзівилів
 Москва, 1915

30. Изобразительная летопись Великого Октября (иллюстрации) // Наглядная агитация: Сб. статей и материалов.— М., 1986.— Вып. 15.— С. 20—23, 8 ил.

*31. Из истории антиалкогольной открытки // Трезвость и культура.— 1986.— № 11.— С. 64, 9 ил.

СТАТТІ У ГАЗЕТАХ.

1. Крым на почтовых открытках // Курортная газета.— Ялта, 1963.— 18 августа.
2. Коллекция шевченковских открыток // АПН для республ. и областных газет.— 1964.— 9 марта.
3. На листівках — твори художників Західної України // Літературна Україна.— 1964.— 27 листопада; Прикарпатська правда.— 1964.— 2 грудня; Комсомольское знамя.— К., 1965.— 30 января.

4. Художній літопис // Зоря Полтавщини.— 1965.— 9 січня.
5. Редкая ленинская открытка // Баку (вечерний выпуск).— 1965.— 15 мая.
6. Открытки трех революций // Красная звезда.— 1965.— 4 июля.
7. О событиях рассказывают открытки // На страже Родины.— Ленинград, 1965.— 4 сентября.
8. Галерея польской живописи на московской квартире // Червоны штандар.— Вильнюс, 1966.— 2 ноября. [На пол. яз.].
9. Листівки, присвячені Івану Франкові // Друг читача.— К., 1966.— 29 листопада.
10. Открытки — документы истории // Красный воин.— 1967.— 19 марта.
11. Редкие открытки Ленинианы // Красный воин.— 1967.— 22 апреля.
12. Редкий портрет Ильича // Ленинское знамя.— 1967.— 24 апреля.

276

Станіслав
Вул. Пелеша
Станіслав, 1914

289

Тухля
Дорога до Зелем'янки
Сколе, 1910-і

13. Краски Первомай // Ленинское знамя.— 1967.— 29 апреля.
14. Непобедимая и легендарная // Красный воин.— 1967.— 18 мая.
15. Коллекция открыток // Красная звезда.— 1967.— 14 июля.
16. По плану Ленина (Произведения скульптора Акопа Гюрджана на открытках) // Гракан Терт (Литературная газета).— Ереван, 1967.— 4 ноября. [На арм. яз.].
17. До першої річниці Жовтня // Друг читача. К., 1967.— 7 листопада.
18. Маловідомі твори Самокиша // Деснянська правда.— Чернігів, 1967.— 19 листопада.
19. По плану Ленина (Первый памятник К. Марксу и Ф. Энгельсу в Москве) // Советская Кубань.— Краснодар, 1967.— 22 ноября.
20. Открытки военных лет // Советский патриот.— 1968.— 10 марта.
21. Год издания 1918-й // АПН, для республ. и областных газет.— 1968.— октябрь.

22. Памяти поэта и гражданина // Ленинская смена.— Алма-Ата, 1969.— 23 сентября.
23. Редкий портрет Ильича // Дегестанская правда.— 1969.— 13 декабря.
24. Глазами художника // Крымская правда.— 1970.— 15 марта.
25. Дорогой образ // Калининградская правда.— 1970.— 8 мая.
26. Свидетель огненных лет // Московский комсомолец.— 1970.— 4 июля.
27. Две ранние работы Г. Нарбута // Ленинская смена.— Харьков.— 1970.— 28 июля.
28. Котляревський на листівках // Літературна Україна.— 1970.— 28 липня.
29. Унікальні відкритки // Московская правда.— 1970.— 12 августа.
30. Унікальна ленинська відкритка // Вечерний Ленинград.— 1970.— 9 ноября.
31. Листівки-реліквії // Літературна Україна.— 1971.— 23 лютого.
32. Пам'ятник комунарам // Ле нувель де Моску.— 1971.— 3 квітня.

305
Київ
Михайлівський собор
Москва, 1900-і

309
Київ
Вигляд набережної
Київ, 1900-і

33. Стіна комунарів // Черкаська правда.— 1971.— 6 червня.
34. Стіна комунарів // Ленінська зміна.— 1971.— 29 липня.
35. Знак поваги // Шевченків край.— Звенигородка.— 1971.— 24 серпня.
36. Зауваження колекціонера // Літературна Україна.— 1971.— 19 листопада.
37. Открытка повела в поиск // Вечерняя Одесса.— 1974.— 23 мая.
38. Свидетели кровавого воскресенья // Вечерняя Одесса.— 1974.— 1 марта.
39. Ілюстрована хроніка // Шевченків край.— 1975.— 25 жовтня.
40. Портрети декабристів на листівках // Шевченків край.— 1975.— 25 грудня.
41. Кованые из чистой стали // Вечерняя Одесса.— 1975.— 26 декабря.
42. Открытки Октября // Вечерняя Одесса.— 1977.— 12 октября.
43. У истоков изобразительной пропаганды // Советская культура.— 1978.— 25 июля.— 3 ил.

44. Листівки — пропагандисти // Шевченків край.— 1978.— 4 листопада.
45. Екскурсія у минуле // Шевченків край.— 1979.— 2 серпня.
46. Народний пам'ятник // Шевченків край.— 1979.— 9 серпня.
47. Письмо без конверта // Известия.— 1980.— 21 ноября.
48. Воспеты его строкой // Лесная промышленность.— 1981.— 6 июня.
49. Рижская открытка. Год выпуска 1895-й // Ригас балс.— 1981.— 19 декабря. [На латыш. яз.].
50. Ждаха иллюстрирует «Слово» // Вечерняя Одесса.— 1985.— 21 сентября.
51. Мятежный лейтенант // Вечерняя Одесса.— 1985.— 30 ноября.
52. Рассказывают открытки (Выставка открыток на тему «Пьянству — бой! Трезвость — норма жизни») // Вечерняя Москва.— 1985.— 26 ноября.
53. Выступление на заседании круглого стола «Открытка: сегодня и завтра» // Книжное обозрение.— 1986.— 17 января.— с. 9

311

Київ

Вид на Поділ

Київ, 1900-і

314

Київ

Софійський собор

Дрезден, поч. 1900-х

54. Находка—поиск—находка (Первомайские открытки большевиков издания 1906 года). // Лесная промышленность.— 1987.— 1 мая.
55. Похвала похвальному листу (Похвальный лист, изданный к 100-летию со дня рождения А. С. Пушкина по рисунку А. А. Ждахи) // Лесная промышленность.— 1987.— 6 июня, 1 илл.
56. Пушкинский похвальный лист // Вечерняя Одесса.— 1987.— 6 июня.

МАТЕРІАЛИ З ІСТОРІЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

1. Слова широї дружби // Радянська Житомирщина.— 1961.— 5 травня.
2. Ілюстратор народних пісень // Чорноморська комуна.— Одеса, 1962.— 26 вересня.

3. Автор найкращих портретів Т. Г. Шевченка // Київська правда.— 1963.— 21 вересня; Прикарпатська правда.— 1964.— 20 червня.
4. Наш земляк — майстер реалістичного живопису. Худож. Ф. С. Красицький // Черкаська правда.— 1963.— 11 жовтня.
5. Поет в Москві (Перебування Т. Г. Шевченка у Москві в 1958 році) // Черкаська правда.— 1964.— 23 січня.
6. Амвросій Ждаха — ілюстратор «Кобзаря» // Чорноморська комуна.— 1964.— 16 серпня.
7. Майстер пейзажу (худож. М. І. Холодовський) // Зоря Полтавщини.— 1965.— 15 жовтня.
8. Черкасець на Цейлоні (худож. Ф. П. Різниченко) // Черкаська правда.— 1966.— 6 лютого—; Шевченків край.— 1966.— 19 лютого.
9. Ніжність і мужність (худож. О. Л. Кульчицька) // Радянська Україна.— 1967.— 21 лютого.

322
Одеса
Вокзал
Одеса, 1900-і

334
Чернівці
Університет
Бухарест, час видання не зазначено

10. З глибин життя (худож. І. С. Макушенко) // Черкаська правда. — 1967. — 30 березня.
11. Память великой дружбы (Максим Горький и худож. А. А. Маневич) // Могилевская правда. — 1968. — 27 марта.
12. Своєрідні документи епохи // Друг читача. — 1968. — 16 квітня.
13. Повага до нашого земляка (Виставка картин Ф. Г. Кричевського в Москві) // Ленінська правда. — Суми, 1968. — 30 квітня.
14. Пензель і перо Василя Корнієнка // Зоря. — Дніпропетровськ, 1968. — 17 серпня.
15. Сторінки історії (Відкриття пам'ятника Т. Г. Шевченкові в Москві 3 листопада 1918 року) // Київська правда. — 1970. — 18 січня.
16. Художник — борець (худож. Я. Я. Калиниченко) // Молода гвардія. — К., 1970. — 25 квітня.
17. За ленінським планом // Шевченків край. — 1970. — 16 травня.

18. З любов'ю до великого співця // Шевченків край. — 1970. — 4 липня.
19. Дорогий образ // Шевченків край. — 1970. — 5 вересня.
20. Кому пролетаріат ставить пам'ятники // Книжне обозрение. — 1970. — 11 декабря.
21. Слово про художника-земляка (худож. І. М. Крашановський) // Шевченків край. — 1971. — 5 серпня.
22. Майстер реалістичного живопису // Шевченків край. — 1973. — 21 серпня.
23. Вірність традиціям Кобзаря // Черкаська правда. — 1973. — 24 серпня.
24. Амвросій Ждаха — ілюстратор «Кобзаря» // Шевченків край. — 1973. — 18 грудня.
25. Ждаха рисуєт Пушкіна // Вечерняя Одесса. — 1974. — 14 февраля.
26. Движимый любовью к поэту // Вечерняя Одесса. — 1974. — 6 июня.
27. Один з перших ілюстраторів // Літературна Україна. — 1974. — 7 червня.

346
Відень
Університет
Відень, 1900-і

347
Відень
Національна бібліотека
Відень, 1900-і

28. Из села в село шли картины (Народные выставки картин, организованные худож. В. К. Розвадовским в 1904—1908) // Вечерняя Одесса.— 1974.— 4 июля.
29. Портрет Леси (худож. М. И. Жук) // Вечерняя Одесса.— 1974.— 8 августа.
30. Пушкина малює Ждаха // Шевченків край.— 1974.— 14 вересня.
31. Наші земляки в журналі «Шершень» (1906) // Шевченків край.— 1975.— 18 листопада.
32. Неопублікована ілюстрація к «Руслану и Людмиле» художника А. Ждахи // Пушкинский край.— Пушкиногорье, 1977.— 10 февраля, 2 илл.
33. Научность, педагогичность, популярность (Издательство «Матезис», Одесса, 1904—1924) // Вечерняя Одесса.— 1977.— 8 июля.

УЧАСТЬ М. С. ЗАБОЧЕНЯ У ТЕМАТИЧНИХ ВИСТАВКАХ ТА БІБЛІОГРАФІЯ ПУБЛІКАЦІЙ ПРО ЙОГО КОЛЕКЦІЮ

УЧАСТЬ У ТЕМАТИЧНИХ ВИСТАВКАХ.

1. «Живий у пам'яті народу». До 150-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка. Персональна.— Москва, 1964.
2. «Непереможна і легендарна». До 50-річчя створення Червоної Армії. Персональна.— Москва, 1967—1968.
3. «50 років ленінського плану монументальної пропаганди». Всесоюзна художня виставка.— Москва, 1968.

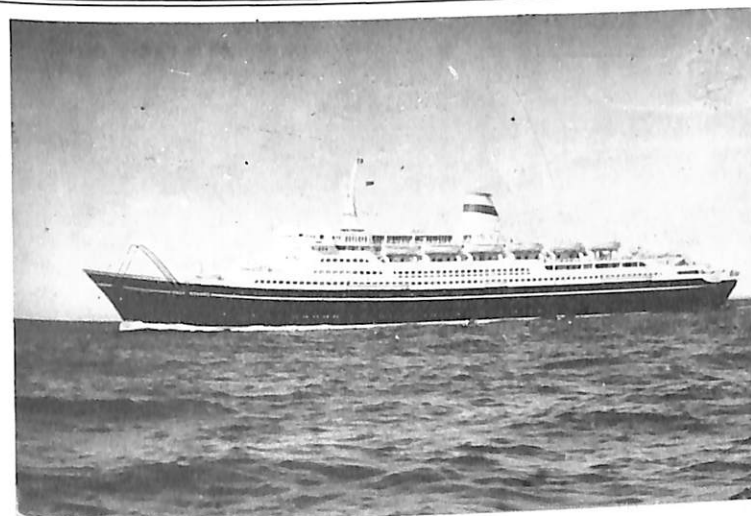

ЛВІВ · ЛЬВОВ · LVIV

368

Львів
Могила І. Франка
Київ, 1976

4. «Вождь революції». До 100-річчя від дня народження В. І. Леніна.— Москва, 1969—1970.
5. «Москва—Париж». Радянсько-французька художня виставка.— Москва, Париж, 1979.
6. «Творчість М. І. Жука у поштових листівках». До 100-річчя від дня народження художника.— Київ, 1983.
7. «Дорогами Великої Вітчизняної». До 40-річчя Перемоги радянського народу у Великій Вітчизняній війні.— Москва, 1985.
8. «Визволення Європи». До 40-річчя визволення народів Європи від фашизму.— Москва, 1985.
9. «Перша російська революція на поштових листівках видання 1905—1907». Персональна.— Москва, 1985.
10. «Пияцтву — бій! Тверезість — норма життя!».— Москва, 1985.
11. «Героїчний шлях КПРС».— Москва, 1986.

374

Океанський лайнер «Іван Франко»
Москва, 1972.

12. «Пам'ятники В. І. Леніну в СРСР».— Ленінград, 1986.
13. «Радянська поштова листівка». Ретроспективний розділ Всесоюзної виставки у Держкомвидав СРСР.— Москва, 1986.
14. «Ернст Тельман — вождь Комуністичної партії Німеччини, вірний друг радянського народу».— Москва, Берлін, Ленінград, Київ, Мінськ, 1986.
15. «Залізничний транспорт СРСР». До 50-річчя Дня залізничника.— Москва, 1986.
16. «Рідкісні видання листівок з творами Т. Г. Шевченка — художника».— Москва, 1986.
17. «Пушкініана в листівках». До 150-річчя від дня смерті О. С. Пушкіна.— Москва, 1987.
18. «Графіка і книга Великої Вітчизняної війни 1941—1945 рр.»— Москва, 1987.
19. «Образні документи революції». Всесоюзна виставка самодіяльного образотвочого мистецтва і творчості учасників аматорських об'єднань». До 70-річчя Великого Жовтня.— Москва, 1987.
20. Міста Росії на старовинних поштових картках.— Москва, 1987.

ПУБЛІКАЦІЇ ПРО КОЛЕКЦІЮ ТА ВИСТАВКИ.

1. Новиков А. Виставка в Дворце культуры (Шевченковские дни). // Все для Родины.— Москва.— 1964.— 17 марта.
2. Арцинович К. 300 листівок (Виставка в Москві, присвячена 150-річчю з дня народження Т. Г. Шевченка). // Радянська культура.— К.,— 1964.— 4 червня.
3. Домашний Эрмитаж. // Вечерняя Москва. 1964.— 14 ноября.
4. Ульянова А. Лениниана филокартистов. // Московский книжник. 1968.— 10 декабря.
5. Артемьев В. Слово о филокартии: Рецензия на кн. «Филокартия». // В мире книг.— 1974.— № 4. С. 67—68.
6. Батаен Н. Коллекция филокартистов. // Вечерняя Москва.— 1980.— 18 октября.
7. Телингатер А. Встреча филокартистов. // Московский книжник.— 1981.— 7 января.
8. Савак В. У дарунок музеєві. // Ровесник.— Тернопіль.— 1984.— 16 серпня.
9. Данилов Р. Откровения почтовых открыток. // Известия.— 1985.— 25 марта.
10. Селезнева И. К 80-летию первой русской революции. // Московский книжник.— 1985.— 17 апреля.
11. Жилина Е. Открытка — документ истории. // Московская правда.— 1985.— 16 июня.
12. Тарелин К. Эхо революции. // Московский комсомолец.— 1985.— 5 декабря.
13. Снимки, ставшие историей. // Московская правда.— 1985.— 7 декабря.
14. Армеев Р. Открытия почтовой открытки. // Известия.— 1986.— 2 января.
15. Обличает смех (Художники против пьянства. Виставка открыток). // Московская правда.— 1986.— 31 мая.
16. Смоляк Б. Виставка поштівок (Іван Франко в ілюстрованій поштовій листівці). // Вільна Україна.— Львів.— 1986.— 7 жовтня.
17. Данилюк А., Дунець В. Скарб філокартиста (Колекція ілюстрованих поштівок М. С. Забоченя, присвячених І. Я. Франку). // Вперед.— Сокаль.— 1986.— 27 жовтня.
18. Виставка на комбинате (Пушкиниана в открытках). // Московская правда.— 1987.— 28 февраля.
19. Сашко К. О чем рассказала открытка (Пушкиниана в открытках). // Московский автотранспортник.— 1987.— 12 марта.
20. Армеев Р. Фотопортреты русских городов. // Известия.— 1987.— 17 мая.

21. Смоляк Б. З колекції ентузіастів (Про філателістично-філокартичну виставку «Русалці Дністровій» — 150» у Львівському історичному музеї з колекцій М. С. Забоченя, М. К. Рудка і Б. З. Якимовича). // Вільна Україна.— Львів.— 1987.— 4 серпня.
22. Смоляк Б. З колекції Московського колеги («Русалці Дністровій» — 150»). // Ленінська молодь.— Львів.— 1987.— 22 вересня.
23. Якимович Б. З. Филокартия как источник краеведческих исследований // Первая Всесоюзная научная конференция по историческому краеведению: Тезисы докладов и сообщений.— К., 1987.— С. 159.

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

- Абрамович М. 57
 Адамович С. 14, 30
 Адашев О. 27
 Айнлегер Й. 52
 Андрейчин А. 7
 Андреева М. 28
 Армеев Р. 88
 Артамонов О. 32
 Артем'єв В. 88
 Арцинович К. 88
- Базилев М. 23
 Байрон Дж. 14, 36
 Барський П. 5, 12, 19, 31, 32, 33
 Батаен Н. 88
 Бауман М. 7
 Бахрах М. 38
 Башкирцева М. 9
 Белінський В. 38
 Б'єрсон Б. 37
 Білецький А. 52
 Бонч-Бруєвич В. 13, 25, 26, 33
 Боцько Є. 3
 Боровиковський В. 9
 «Брати Кон» 24, 58, 59
 «Брати Оглоблін» 36, 37, 38
 Браун К. 59
 Браунер Д. 48, 53
 Бруннер 60
 Бурачек М. 9
 Бурко С. 40
 Бучма А. 34, 52
 Васильківський С. 7, 9, 10
 Вахрушов Ф. 7
 Вейденфельд Е. 51
 Венгжин М. 25, 32
 Вержбицький Б. 34, 56
 Вишневецький О. 27, 28
 Відепугель Р. 49
 Вікторович О. 2
 Вільборг А. 54
 Вільчинський 34
- Вінтер Р. 53
 Вовчок Марко 31
 Володарський 61
 Вороний М. 14, 34, 50
- Габер 51
 Галілей Г. 60
 Гануляк Г. 7, 40, 41, 42, 45, 53
 Гейне Г. 36
 Геллер 40
 Герцен О. 38, 58
 Гете Й. 14, 35
 Гефтер С. 56
 Глатштейн 49
 Глібов Л. 32
 Глущенко М. 9
 Гобатто Ф. 59, 60
 Гоголь М. 14, 37, 56, 66
 Голіке Р. 54
 Горовіц Й. 41, 58
 Горький Максим 14, 26, 34, 35, 37, 38, 57, 82
 Готтліб М. 57, 58
 Гранберг 54, 55, 57
 Грейм М. 6
 Грибоєдов О. 39
 Грінченко Б. 7, 32, 44
 Громов 27
 Гросс Д. 58
 Грубер М. 51
 Грунд Д. 50
 Грюнфельд М. 51
 Гюго В. 36
 Гюлзел 46
 Гюнзберг Й. 49
 Гюрджан А. 76
- Данилов Р. 88
 Данилюк А. 88
 Данте Аліґ'єрі 14, 35
 Дерегус М. 10
 Дітріх К. 6, 54

- Дмитрієв М. 38
 Добролюбов М. 38
 Доде А. 36
 Драгоманов М. 12, 14, 32, 43
 Дрейден С. 13
 Дудра К. 51
 Дунаєв 24
 Дунєв В. 2, 88
 Дятлов П. 20
 Дяченко М. 7
- Еккер Г. 53
 Елендман 47
 Енгельс Ф. 12, 24, 30, 76
- Єгер М. 47
- Ждаха А. 6, 17, 63, 70, 72, 73, 80, 81, 83, 84
 Жиліна Є. 88
 Жук М. 84, 86
- Забочень М. 1, 2, 3, 11, 13, 16, 17, 62, 72, 85, 88, 89, 95, 96
 Загаров О. 27
 Зарубін В. 8
 Засулич В. 25
 Зобель М. 53
 Золя Е. 36, 53
- Ібсен Г. 37
 Іваничук Р. 3
 Івасюк М. 12, 23
 Іллевич А. 32
 Ісаєвич Я. 2, 3, 42, 47, 48, 49
- Іжакевич І. 9, 10, 14, 30
- Калиниченко Я. 82
 Капустін Г. 7
 Каролі Д. 60
 Касіян В. 10, 12, 14, 22, 25, 26, 30, 31, 38
- Качалов В. 27, 28
 Качковський 45
 Кеніг Л. 41
 Кніппер О. 27
 Кобиланська О. 14, 33
 Кобринська Н. 33
 Кодієв П. 9
 Коен М. 59
 Корецька І. 8
 Корницький Я. 26
 Корнієнко В. 82
 Короленко В. 38
 Костанді К. 10
 Костомаров М. 31
 Котляревський І. 6, 14, 31
 Кошян В. 48
 Коцюбинський М. 14, 33
 Кравченко Уляна 14, 33І.
 Красницький Ф. 7, 12, 16, 21, 22, 23, 81
 Крашановський І. 17, 83
 Кравич Д. 22
 Кримський А. 33, 46
 Кричевський В. 12, 17, 21
 Кричевський Ф. 12, 82
 Крушельницька С. 34, 51
 Кудин І. 2
 Куліш П. 31
 Кульженко С. 20
 Кульницька О. 4, 7, 12, 14, 23, 28, 30, 39, 81
 Курбас Л. 34, 52
 Курилас Й. 7
 Куць Я. 2
- Ладен А. 50
 Лажечников О. 8
 Ласковський Й. 53
 Левицька З. 6
 Левицький Д. 9
 Левицький Л. 30
 Леклерк П. 59

- Ленін В. І. (Ульянов В. В., Ленин Н.) 11, 13, 24, 25, 26, 31, 45, 67, 69, 71, 72, 86, 87
 Лермонтов М. 37
 Лисенко М. 7, 17
 Лисс М. 12
 Лисямська А. 22, 27
 Литвиненко В. 10, 30
 Лихачов Д. 4
 Лосенко А. 9
 Лужський В. 27
- Мазепа Г. 8
 Маковей О. 14, 34
 Маковський К. 7
 Маковський О. 8
 Макушенко І. 9, 17, 82
 Манастирський А. 7
 Маневич А. 82
 Манізер М. 9
 Марков Д. 6, 54, 55
 Маркс К. 12, 24, 25, 29, 67, 76
 Мартинович П. 9
 Мартович Лесь 14, 34, 49
 Миколайчак Є. 31
 Мирний Панас 31
 Міцкевич А. 14, 37, 44, 45, 47, 54
 Мопассан Гі де 37
 Мордовець Д. 33
 Морі Г. 59
 Москвін І. 27, 28
 Муратова 27
 М. Г. 53
- Набгольц 55, 57
 Нарбут Г. 8, 77
 Некрасов М. 38
 Нечуй-Левицький І. 14, 31
 Новаківський О. 9
 Новиков А. 88
 Н. Р. К. 55
 Нуайер А. 36, 37
- Обаль П. 12, 23
 Ожешко Е. 37, 55
 Олесь О. 7, 34
 Ольхом'як В. 2
 Оренштайн Я. 7, 12, 13, 17, 29, 31, 32, 33, 34, 39, 40
 Осолінські 44
 Островський Г. 13
- Павлик М. 12, 13, 25, 32, 43
 Павлович А. 8
 Павлов І. 35
 Павлюх З. 23
 Патик В. 15, 42
 Пашенко О. 10
 Петерс Г. 59
 Песчанський Д. 24, 25, 36, 37, 38
 Пивоваров Г. 22
 Пимоненко М. 8, 9
 Писарев Д. 38
 Пільпль 42, 47, 48, 49
 Плеханов Г. 25
 Покірний І. 56
 Пом'яловський М. 38
 Пономаренко А. 17
 Прітч Я. 49
 Пропст Л. 44
 Пестрак Я. 7, 29, 36, 37
 Пушкін О. 14, 37, 80, 83, 84, 87
 Пчілка Олена 33
- Раппопорт Б. 52
 Ратц Б. 50
 Ренар О. 54
 Реріх М. 66
 Реслер М. 42
 Решетніков Ф. 39
 Репін І. 7, 8, 9
 Різі Е. 59
 Різниченко Ф. 81
 Ріхтер А. 6
 Рішельє 56

- Робак В. 46
 Розвадовський В. 84
 Розенштейн 48
 Росенгейн 50
 Рудко М. 89
 Русс В. 42
- Савак В. 88
 Савін В. 23
 Салтиков-Щедрін М. 38
 Самарова 28
 Самійленко В. 14, 33
 Самокиш М. 7, 67, 76
 Самусев Ф. 22
 Сашко К. 88
 Сванстрем Е. 8, 56
 Світославський С. 10
 Світлицький Г. 8
 Світличний В. 8
 Святенко І. 24
 Севера І. 23
 Северин І. 9
 Селезнева І. 88
 Сеньковський М. 39, 40, 53
 Сервантес М. 35
 Сергеев М. 8
 Скиталець Ст. 38
 Сластіон О. 10
 Смоляк Б. 2, 88, 89
 С. М. П. 34
 Станіславський К. 27
 Степняк-Кравчинський С. 39
 Стефанік В. 34, 48
 Стецьків З. 2
 Суворін 50
- Танненбаум А. 41
 Тарелін К. 88
 Телінгатор А. 88
 Тельман Е. 87
 Тихий І. 23
- Тілінгер К. 50
 Тітце С. 44, 45, 46
 Толстой Л. 37, 57
 Трінкс 59
 Трутовський К. 10
 Труш І. 12, 20, 21
 Тургенев І. 38
- Українка Леся 6, 33, 45
 Ульянова А. 88
 Успенський Г. 39, 59
 Устиянович К. 33
- Фатальчук В. 10
 Федькович Ю. 14, 32
 Флобер Г. 36
 Франко І. 1, 3, 6, 7, 11, 12, 13, 14, 15, 18—28, 30, 31, 32, 35—39, 42—44, 46, 54, 61, 75, 86, 87, 88, 95, 96
 Франс А. 14, 36
 Фреєр Н. 46
 Фюрер І. 51
- Хазін 38
 Харламов О. 28
 Хельд Л. 35
 Хмыров А. 70
 Хмилевський І. 8
 Холодовський М. 81
 Хромов Д. 38
- Цукеркандль В. 53
- Чабаник В. 22
 Черемшина Марко 14, 34, 47
 Чернишевський М. 37
- Шаллі 58
 Шашкевич М. 14, 31, 40
 Шварц А. 5
 Шварц Ф. 51
 Шевченко Г. 72

Шевченко Т. 6, 7, 8, 9, 10, 12, 14, 21, 31, 33, 41, 42, 43, 64, 65, 72, 73, 81, 82, 85, 87, 88	Штенгель 60
Шекспір В. 14, 35	Щурат В. 34
Шерер 55, 57	Яблоńska Т. 10
Шерр О. 50	Яворницький Д. 9
Шитковський В. 46	Якимович Б. 2, 15, 89
Шишко С. 10	Якіб'юк В. 46
Шіллер Е. 39, 41	Якубич В. 14, 30
Шіллер Ф. 35, 36	Яричевський С. 33
Шкрібляки В. і М. 7	Яр-Кравченко А. 25
Шмідт 69	Ясельський Р. 53
Шовкуненко О. 9	
Шреер Е. 39, 40, 48, 49, 51	

З М І С Т

Передмова	3
Біографічна довідка про М. С. Забоченя	16
Перелік експонованих листівок	18
Перелік експонованих листівок	18
I Іван Франко у фотографіях і художніх портретах	18
II Іван Франко і революційна соціал-демократія	24
III Поет, прозаїк, драматург	29
IV Іван Франко і українська література	
Українські письменники — попередники і сучасники	
Івана Франка	31
V Іван Франко у колі видатних діячів світової культу- ри	35
VI Про них він думав і писав	39
VII Тут жив і працював Іван Франко	42
VIII Міста, які відвідав Іван Франко	46
IX Увічнення пам'яті Івана Франка	61
Бібліографія публікацій М. Забоченя з питань філокартії	62
Участь у тематичних виставках	85
Публікації про колекцію та виставки	88
Іменний покажчик	90

Институт общественных наук АН УССР
Львовский исторический музей
Львовская областная организация
Украинского общества охраны памятников
истории и культуры

ИВАН ФРАНКО В ИЛЛЮСТРИРОВАННОЙ ПОЧТОВОЙ ОТКРЫТКЕ
(за материалами коллекции М. С. Забоченя, Москва)

Каталог выставки

(на украинском языке)

Львів, «Атлас» Зам. 982—7. Тираж 1000, 1987 р. БГ00301.

2

3